

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษาชุมชนมุขมนตรี**

นางสาว นัฐการณ์ โลตันเทียะ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต

**สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี**

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974 – 533 – 130 - 9

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบแนวความคิดทางทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	9
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	9
- ระเบียบกองทุนชุมชนมุขมนตรี.....	13
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน.....	17
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน.....	18
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	20
4. หลักการประเมินประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	21

บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	24
1.	รูปแบบการประเมิน.....	25
2.	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
3.	ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ.....	28
4.	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	34
5.	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	40
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	41
2.	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	64
3.	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	73
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	77
1.	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	77
2.	วิธีดำเนินการ.....	78
3.	ผลการดำเนินการ.....	78
4.	อภิปราย.....	81
5.	ข้อเสนอแนะ.....	84
	บรรณานุกรม.....	
	ภาคผนวก.....	

นัฐการณ์ โลสันเทียะ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี”

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ , (202 หน้า)

ISBN 974 - 533 - 130 - 9

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการเพื่อศึกษาถึงการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และศึกษาปัจจัยด้านบวก - ปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ขององค์กรในชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งภายในชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 โดยใช้แบบ บร.1 – บร.12 โดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบสังเกตการณ์โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนและแบบสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบ “ซีพีพีโมเดล” ผลการประเมิน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” มีการจัดการและบริหารกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนและประสบกับความยากจนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในส่วนของผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีการชำระเงินคืน 90 % และสมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สภาพพื้นที่ของชุมชนเป็นชุมชนเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน และมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชน ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งนี้ พบว่า คณะกรรมการควรแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินการของกองทุนชุมชนมุขมนตรี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

กรรมการสอบ

 (รองศาสตราจารย์ ดร. ชานุชัย อินทรประวัตติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 (รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 6 เดือน กันยายน พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี , ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ทางด้านวิชาการ
- คุณนพสร แสนชัยยา อาจารย์นิเทศก์ที่ให้การดูแลและแนะนำในครั้งนี้
- เทศบาลนครนครราชสีมา และ ประธานชุมชนมุขมนตรี (นายทองดี บัวสำโรง) คณะกรรมการและผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในชุมชนมุขมนตรีที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นัฐการ์ณ โสกันทียะ

บทที่ 1

1. หลักการและเหตุผล

จากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันของประเทศไทย ได้บังเกิดความเดือดร้อนทั่วทุกหนแห่ง ทำให้ประชาชนทั้งในชนบทและชุมชนเมืองเกิดปัญหาความยากจนขึ้น โดยความยากจนนั้นมาจากการไม่มีทุนและการขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งจะนำมาเพื่อพัฒนาอาชีพและเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และเป็นการลดรายจ่ายให้กับประชาชนที่ยากจน ได้ยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ตลอดทั้งช่วยบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยทางรัฐบาลได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชน โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคไทยรักไทย และมีเจตนารมณ์ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งช่วยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้และการสร้างการพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง โดยใช้หลักปรัชญาในการบริหารและจัดการงานกองทุนเป็นการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง สามารถถือโอกาสประโยชน์ต่อผู้ด้วยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนตนเองได้และเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาอาชีพในหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ โดยส่งเสริมการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองของคนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ชุมชนมุขมนตรี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้ว และยังได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับมีการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนชุมชนมุขมนตรี และเพื่อต้องการให้ทราบว่าโครงการกองทุนของชุมชนมุขมนตรีนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด จึงได้มีการให้มีบัณฑิตกองทุนในการเข้าไปศึกษาและเรียนรู้ภายในชุมชนมุขมนตรีเป็นเสมือนการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการกองทุนของชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการเรียนรู้ในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ (Substantive Report)

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนมุขมนตรี ในประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1 ชุมชนมุขมนตรีมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
 - 1.2 ชุมชนมุขมนตรีมีการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.3 ชุมชนมุขมนตรีมีการส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงในชุมชน
 - 1.4 ชุมชนมุขมนตรีมีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
 - 1.5 ประชาชนในชุมชนมุขมนตรีมีการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง
 - 2.3 เพื่อศึกษากระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายของคักกร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในชุมชนมุขมนตรี (ใช้บร. 7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด (ใช้ บร.2)

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก Product	คือ	ผลผลิต

ทฤษฎีอ้างอิงเกี่ยวกับกรอบแนวคิด

1. ทฤษฎีการประเมินของสคริเวน Scriven & Evaluation Ideologie & Model

เป็นการประเมินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลและการตัดสินใจในการเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน

2. ทฤษฎีการประเมินของโพรวัส Provus & Discrepancy Evaluation

เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์ มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการและนำเสนอการประเมินความสอดคล้องที่เกินกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎีการประเมินชิฟฟ์โมเดล Stufflebeam & CIPP Model

เป็นการประเมินกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

การนำทฤษฎีชีพิโม่เคลมาใช้ประโยชน์ในการศึกษากรณีศึกษาก็เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาของชุมชนมุขมนตรีนี้สามารถนำทฤษฎีชีพิโม่เคลมาใช้ประโยชน์ในด้านความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนของชุมชนและการสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการนำเงินกองทุน 1 ล้านบาทไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ ฯลฯ โดยได้นำทฤษฎีการประเมินที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้กับการบริการหารงาน ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม CONTEXT EVALUATION : C

เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมโดยรวมภายในชุมชนก่อนการดำเนินการว่ามีสภาพโดยรวมเป็นอย่างไรบ้าง โดยใช้การพิจารณาทั้งหลักการและเหตุผลประกอบการประเมิน ศึกษาเป้าหมายว่าผู้ทำสารนิพนธ์ต้องการศึกษาถึงความเข้มแข็งในการก่อตั้งองค์กรต่าง ๆ และการร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน การประเมินบริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ ฯลฯ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น INPUT EVALUATION : I

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรในชุมชนโดยปัจจัยต่าง ๆ นั้นจะต้องทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในลักษณะการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้ประชาชนในชุมชนอยู่รวมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข และรู้จักความสามัคคีและร่วมมือกันทำงานของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต โดยเป็นการประเมินนโยบายรัฐบาล การประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อม ฯลฯ

3. การประเมินกระบวนการ PROCESS EVALUATION : P

เป็นการประเมินถึงวิธีและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติและนำมาสู่ผลผลิตในอนาคต โดยในขั้นตอนนี้มีการนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นำมาพัฒนา ำโรงเรือน และแก้ไขให้การดำเนินงานนั้นดีขึ้น โดยมีการวางแผนกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นโดยเป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารต่าง ๆ กระบวนการรับสมัครสมาชิก การกู้ยืมเงิน ฯลฯ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น PRODUCT EVALUATION :

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบระหว่างผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการว่าตรงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด โดยดูได้จากความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีอาชีพหรือการมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นของประชาชน โดยเป็นการประเมินเกี่ยวกับจำนวนผู้กู้ยืมเงิน ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุน ฯลฯ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพดำเนินงานของกองทุนชุมชนมุขมนตรี ตามระเบียบของกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร. 1 - บร. 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมพัฒนาชุมชน และบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพชีโมเดลเป็นกรอบแนวความคิดทางทฤษฎี ในการวิเคราะห์กองทุนของชุมชนมุขมนตรีและกำหนดตัวชี้วัด อีกทั้งกำหนดตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องให้เสนอในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการและบทที่ 5 สรุปและมีข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 6 เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินโครงการกองทุนชุมชนมุขมนตรี ตามโครงร่างในชุดวิทยาสารนิพนธ์ จนเสรีจตมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาคั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา

ความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระเบียบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยได้มีหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
2. แนวคิดตามสังเกตุการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความหลัง
 - การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน
 - โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบเช็ทซ์โมเดล
4. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีหลักการในการจัดสรรเงินแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ คือ

1.2.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.2.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

1.2.3 ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ

1.2.4 ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมิระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน ดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๗) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว
ในระเบียบนี้ หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
กองทุน หมายถึง กองทุนหมู่บ้าน ชุมชนเมือง
หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครอง
ท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

สำนักงาน หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ” มีชื่อย่อว่า “กทบ” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรี
มอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบ
หมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๑๐ คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐ
มนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน ๓ คน และมีที่
ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน
แต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งสงให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ดาย
- ตายยก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ ๙ การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือหน่วยงานอื่นจากรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ได้รับเบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนชุมชนมุขมนตรี มีดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1

1. ที่ตั้ง

สำนักงานตั้งอยู่ที่ ศาลาอเนกประสงค์ชุมชนมุขมนตรี (วัดหนองจะบก) ถนนมุขมนตรี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

2. วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ หรือ ใช้จ่ายเมื่อขามฉุกเฉิน
- เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีราย ได้เพิ่มขึ้น
- เพื่อนำดอกผลที่ได้จากกองทุนมาเป็นสวัสดิการในชุมชนมุขมนตรี
- เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนมุขมนตรี
- เพื่อให้คนในชุมชนมุขมนตรีมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนมุขมนตรี

3. แหล่งที่มาของกองทุน

แหล่งที่มาของกองทุนชุมชนมุขมนตรี ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม
- ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- เงินฝากสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือ ภาระติดพันอื่นใด

หมวดที่ 2 สมาชิก

4. คุณสมบัติของสมาชิกในชุมชนมุขมนตรี

- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ คือ มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี
- เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ ไร้ความสามารถ
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

- ไม่เป็นผู้ติดการพนัน หรือ สิ่งเสพติดต่าง ๆ

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนมุขมนตรี

- ขึ้นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนแล้ว จะสามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่ม แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- ผู้ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน จะต้องชำระค่าสมาชิกแรกเข้าคนละ 20 บาท

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกของชุมชนมุขมนตรี ดังต่อไปนี้

- ตาย
- ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด
- จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ได้ระบุไว้

หมวดที่ 3 คณะกรรมการกองทุนชุมชนมุขมนตรี

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบฯสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้านและชุมชน ให้ผู้ใหญ่หรือประธานเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านหรือชุมชนครัวเรือนละหนึ่งคนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้มีคุณสมบัติ โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสาม ในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนให้มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวาระแรก

กรรมการกองทุนจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้คือ

- เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง จะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตามขั้นตอน ดังนี้

- สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชน ในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทางการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการ และบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมคิดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
- ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
- ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
- ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
- ขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
- เปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือ สมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

การพิจารณาเงินกู้ยืมสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนเงินห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าไปในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระ ให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินจากสมาชิกภายในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิก

สัญญา

การพิจารณาเงินกู้ของชุมชนนุชนมนตรี

- การกู้ยืมเงินแต่ละรายจะต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน ผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นสมาชิกกองทุน มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือ มีข้าราชการในชุมชน หรือ ลูกจ้างประจำ ที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 1 คน เป็นผู้ค้ำประกัน 2 คน จะค้ำประกันได้ไม่เกิน 2 คน เท่านั้น
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท/เดือน หรือ ร้อยละ 12 บาท/ปี
- การกู้ยืมเงินจะต้องส่งใช้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย โดยให้ผ่อนชำระคืนเงินกู้ภายในระยะเวลา 12 เดือน
- หากผู้กู้ผิดสัญญา ไม่นำเงินมาส่งใช้คืนภายในกำหนดผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยปรับวันละ 5 บาท เงินค่าดอกเบี้ยปรับจากที่สมาชิกผู้กู้ส่งคืนเพราะผิดสัญญาให้นำเข้าบัญชีสำรองกองทุน
- ในการกู้เงินแต่ละครั้งจะกู้เงินได้ภายในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท (สองหมื่นบาท) แต่หากประสงค์ที่จะกู้เงินเกินกว่าที่กำหนด ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกกองทุนเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบ แต่ทั้งนี้วงเงินต้องไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาท)

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการพิจารณาให้สมาชิกที่มีความประสงค์ที่จะขอกู้เงินกองทุนจัดทำประกันชีวิต เพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงได้ กับธนาคารออมสิน 150 บาท/ปี

การกู้ยืมเงินสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินได้รายละไม่เกิน 2,000 บาท (สองพันบาท) โดยให้ผ่อนชำระภายใน 4 เดือน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน (24 บาท/ปี)

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เกื้อหนุนค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อหนุนผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและ

ความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

อนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำ ได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มี การยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตรโดยให้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ในชุมชน และการประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ที่ให้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมิน บัณฑิตดังกล่าวทางหนึ่ง

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล

จันนักร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพชีโมเดล” ใหนั่งสี่อรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ),2544 :2221-234] ดังนี้

เป็นการประเมินวัตถุประสงค์หรือและเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม มีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อป้องกันจุดอ่อน จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง เพื่อป้องกันผลสัมฤทธิ์โครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิป จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี

แบบจำลองซิปโมเดลจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)

การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมิน เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ช่วยให้เห็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ เรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

ดังนั้น การประเมินสถานะแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์ของผู้บริหาร การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าของระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อดูว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบ Contingency แต่ในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ควรใช้วิธีการประเมิน แบบ Contingency Mode เพื่อตัดสินใจว่า เป้าหมายและนโยบายเดิมนี้ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เพื่อการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ เป็นการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

- บุคลากรที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สรุป

ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจจะไม่บ่อยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

การประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะเป็นการประเมินที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีการประเมินโครงการกองทุนในชุมชนนวมินทร์โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ “ชีพชีโมเดล” ในการศึกษาและหาข้อมูลต่าง ๆ ภายในชุมชนที่ผู้ทำวิจัยได้ปฏิบัติงานในพื้นที่โดยการประเมินโครงการในครั้งนี้กระทำขึ้นเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในชุมชนและการประเมินสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ เพื่อให้การประเมินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้วิจัยได้ทำการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) เป็นแบบจำลองซีพีพีโมเดล โดยได้ระบุว่า จะทำการประเมินในด้านต่าง ๆ ภายในชุมชนมุขมนตรี ดังต่อไปนี้

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)

การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินสถานะแวดล้อม โดยทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลและเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมุขมนตรี โดยต้องการประเมินในสิ่งต่อไปนี้

- สภาพแวดล้อมภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนภายในชุมชน
 - การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในชุมชนทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม
 - ภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างผลิตภัณฑ์
 - การร่วมตัวกันในการทำกิจกรรมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน
- ในการประเมินสถานะแวดล้อมของชุมชนมุขมนตรี ต้องการประเมินถึงความเปลี่ยนแปลง

ในด้านต่าง ๆ และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนที่มีอิทธิพลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลต่อความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน และเป็นปัจจัยที่มีความเหมาะสมกับวางแผนในการดำเนินการบริหาร

โดยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการดำเนินโครงการ โดยสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการประเมิน มีดังนี้

- นโยบายที่รัฐบาลนำมาเพื่อช่วยในการพัฒนาชุมชนเพื่อลดปัญหาของความยากจน
 - จำนวนเงินกองทุนล้าน (1 ล้านบาท) และเงินกองทุนสัจจะ เพื่อช่วยลดปัญหาของความยากจนและการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย
 - คณะกรรมการที่จะช่วยกันบริหารงานกองทุนให้สำเร็จลุล่วง
 - นักศึกษาบัณฑิตกองทุนที่เข้ามาเรียนรู้และร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
- การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินถึงสิ่งที่เข้ามาในชุมชนเพื่อช่วยในการดำเนินงานและการวางแผนให้สามารถนำความรู้และกำลังคนและงบประมาณมาพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

การประเมินกระบวนการเป็นการศึกษาว่าแผนงานในการดำเนินการเป็นอย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไร เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน และนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาช่วยกันพัฒนา แก้ไข และปรับปรุงชุมชนให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการประเมินถึงกระบวนการเพื่อการตัดสินใจในการวางแผนและเลือกใช้วิธีที่ดีที่สุดให้แผนงานออกมามีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ขั้นตอนและวิธีการ ในการคัดเลือกสมาชิกผู้กู้เงินและการอนุมัติวงเงินในการขอกู้ยืม รวมถึงปัญหาและวิธีการ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- ระบบและขั้นตอนในการทำระบบบัญชีของกองทุน การปรับปรุงระบบบัญชีและขั้นตอนต่างๆ ให้เหมาะสมกับชุมชน
- ระเบียบของกองทุนมีอะไรที่ต้องปรับปรุงและสามารถนำมาใช้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี
- ขั้นตอนของการติดตามการทวงหนี้ที่สมาชิกไม่ชำระมีวิธีและการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและวัตถุประสงค์ของโครงการว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์แล้วหรือไม่ และการประเมินผลผลิตจะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของชุมชนมากน้อยเพียงใด

- ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากในอดีตมากแค่ไหน และการมีอาชีพทำให้ได้มาซึ่งรายได้เพิ่มขึ้น
- นักศึกษาบัณฑิตกองทุนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่มากน้อยเพียงใด
- เงินกองทุนและเงินสัจจะออมทรัพย์สามารถช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนจากความยากจนได้มากแค่ไหน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนนวมินทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางกลุ่มในชุมชนนวมินทร์ ทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนนวมินทร์มากกว่า 1 ปีขึ้นไป อาทิเช่น

- คณะกรรมการเงินล้าน
- ผู้ที่มีส่วนในการบริหารงานจัดการภายในชุมชน
- ประชาชนภายในชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนล้านและไม่เป็นสมาชิกกองทุนล้าน

เนื่องจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและต้องการความถูกต้อง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขึ้น เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

ขอบเขตการวิจัย

ภายในชุมชนมุขมนตรี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม 2544 - 30 กันยายน 2545

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาว่าจะสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่มีค่าห้คงที่และเปลี่ยนแปลงไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยและเป็นสิ่งที่ผู้ต้องการคำตอบจากการวิจัย

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยดาพรรวมตามแนวคิดเชิงระบบ
ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารและจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 ขริบระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรม
ท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน ขร. 1

**ตัวชี้วัดขริบระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดขริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัว
แปรดังต่อไปนี้**

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้ม
สลายของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 ขริบระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ภายในชุมชนมุขมนตรีและใน
บริเวณใกล้เคียง ตัวชี้วัดขริบระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดขริบหลายในท้องถิ่น ประกอบไป
ด้วย ตัวแปรตาม ขร. 1 ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนมุขมนตรี
 2. สภาพปัจจุบัน
 3. ด้านเศรษฐกิจทั้งชุมชนมุขมนตรี
 4. ด้านวัฒนธรรม
 5. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น
 - การมีหนี้สินของชาวบ้าน
 - การเช่าที่ทำกิน
 - ระดับฐานะทางการเงิน
- 5.1 วัฒนธรรมประเพณี และแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ภายในชุมชน
มุขมนตรี
- 5.2 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความ
เข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น

- ความสามัคคีในชุมชน
- ความขยันในการประกอบอาชีพ
- แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
- แหล่งอาหารที่มีชื่อเสียงในชุมชน

5.3 ลักษณะบางประการที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชนหรือจุดอ่อนของชุมชนเช่น

- การละทิ้งถิ่นที่อยู่อาศัย
- การแตกแยกของครอบครัว (ไม่มีเวลาให้กัน)
- ความไม่สามัคคี

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (ระดับหมู่บ้าน)

ตัวชี้วัด	ตัวแปร
1. สภาพแวดล้อมและบริบทชุมชน	
1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน	- ความเป็นมาของชุมชนมุขมนตรี - อาชีพในปัจจุบันของประชาชน
	- การรวมตัวในการจัดตั้งกองทุนเงินล้านของคณะกรรมการกองทุน
1.2 สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนมุขมนตรี	- สภาพของป่าไม้และหนองน้ำในชุมชนมุขมนตรี
	- ระบบนิเวศน์ในชุมชน
	- รูปแบบในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน
1.3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	- ฐานะทางการเงินและความเป็นอยู่ของชุมชน
	- อาชีพในปัจจุบันของประชาชน
	- รูปแบบในการดำรงชีวิตในชุมชน

ตัวชี้วัด	ตัวแปร
1.5 ผู้นำชุมชนและการรวมกลุ่ม	- ผู้นำในชุมชนมีคุณธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น - การรวมตัวกันในการทำกิจกรรมในชุมชน
1.6 ความเข้มแข็งของชุมชน	- ความสามัคคี - การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน - การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - ความซื่อสัตย์ - ในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ - มีการช่วยเหลือเด็กและสตรีรวมถึงผู้ด้อยโอกาส - การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน - มีโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม
2. ปัจจัยนำเข้าภายในชุมชน	
2.1 นโยบายรัฐบาล	- การได้มาซึ่งการเป็นคณะกรรมการ
2.2 คณะกรรมการกองทุน	- คุณสมบัติของคณะกรรมการ - การดำเนินงานในการบริหารและจัดการกองทุน - การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของอนุมัติเงินกู้ - ขั้นตอนในการเตรียมพร้อมในการจัดตั้งกองทุน - การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - กระบวนการบริหารงานการจัดการของชุมชน
2.3 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	- กระบวนการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้าน - ขั้นตอนในการคัดเลือกสมาชิก - การปฏิบัติหน้าที่ของบัณฑิตกองทุน
2.4 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน	- การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและบทบาทของสมาชิกกองทุน - นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาปรับใช้ในชุมชน
3. กระบวนการในการบริหารงานกองทุน	- รูปแบบบัญชีของกองทุน

ตัวชี้วัด	ตัวแปร
3.1 ระบบบัญชีของกองทุน	- ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของกองทุน - การรับสมัครสมาชิกกองทุนในชุมชน
3.2 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุน	- การหมดสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน - ประเภทของสมาชิกกองทุน ในชุมชน - การทำทะเบียนสมาชิกกองทุน - การคัดเลือกสมาชิกกองทุน
3.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน	- การจัดทำเอกสารประกอบการกู้เงินกองทุน - การโอนเงินและการรับชำระเงินกองทุน - ขั้นตอนในการตรวจสอบการใช้เงินกู้
3.5 การจัดการผลประโยชน์ของกองทุน	- การจัดผลประโยชน์ให้กับสมาชิก
4. ผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน	- จำนวนสมาชิกกองทุนและจำนวนผู้กู้เงินในชุมชน
4.1.1 จำนวนผู้กู้	- ยอดเงินที่ปล่อยให้กู้และยอดเงินที่ผู้กู้ชำระคืน
4.1.2 ยอดเงินให้กู้	- การใช้เงินของสมาชิกตามอาชีพ
4.2 ผลกระทบโดยตรง	
4.2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้	- ผู้กู้ได้รับเงินกู้จำนวนคนละประมาณเท่าไร
4.2.2 จำนวนทุนสะสมของชุมชน	- จำนวนเงินสะสมของกองทุนในปัจจุบัน - มีจำนวนสมาชิก ในปัจจุบัน
4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้	- ผู้กุนำเงินไปขยายกิจการ
4.3 ผลกระทบทางอ้อม	
4.3.1 กองทุนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง	
4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้	
4.3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ	
4.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุน	- ความเข้มแข็งจากการบริหารงานของคณะกรรมการ
4.5 ชื่อเสียงที่ดีจากการบริหารงานกองทุน	- ความเข้มแข็งของประชาชนในชุมชน ชุมชนเป็นที่รู้จักของชุมชนต่าง ๆ - ได้มีการนำภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ออกเผย

	แพร์
หน่วยระบบ B หมายถึง หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดและ ตัวแปร ดังต่อไปนี้	
ตัวชี้วัด	ตัวแปร
1. สภาพแวดล้อมและบริบท	อาชีพหลักและอาชีพรองของผู้กู้เงินกองทุน
1.1 สถานภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน	จำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกผู้กู้
	สภาพการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้กู้
	รายได้ของครอบครัวผู้กู้และหนี้สินในครอบครัว
	ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
2 ปัจจัยนำเข้า	
2.1 จำนวนเงินที่กู้ได้	จำนวนเงินที่ลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ยืม
2.2 ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจของผู้กู้	สถานที่ในการประกอบอาชีพ
	ความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
	จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติในการกู้ยืม
3. กระบวนการ	
3.1 การทำธุรกิจอย่างถูกวิธี	การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบอาชีพ
3.2 กระบวนการทำธุรกิจ	การหาตลาดหรือหาช่องทางในการประกอบอาชีพ
	การทำระบบบัญชีรายรับและรายจ่าย
4. ผลผลิต	
4.1 ผลที่ได้จากการประกอบอาชีพ	การได้ความรู้ใหม่ ๆ และนำมาใช้ได้ผลในการประกอบอาชีพ
	การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ
	ประสบการณ์จากการประกอบอาชีพ
4.2 ผลโดยตรง	
4.3 ผลโดยอ้อม	
4.4 ผลกระทบโดยตรง	

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีมากมายหลายชนิด ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. แบ่งตามวิธีการสร้าง

1.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง โดยการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

1.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาดำเนินการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนา อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้

2. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน ตามารอแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกได้ 2 ประเภท

2.1 เครื่องมือวัดที่ใช้กับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่มีการกำหนดหน่วย สัดส่วน การวัดและสิ่งที่ใช้วัดได้อย่างแน่นอนชัดเจน มีความแม่นยำและมีความเที่ยงตรงในการวัดสูง สามารถได้ผลการวัดที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีเครื่องมือใดๆ วัดออกมาได้อย่างถูกต้อง เครื่องมือวิจัยประเภทนี้จึงมีความยุ่งยากและซับซ้อน

ซ้อน จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างในการใช้เครื่องมือวิจัยนี้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามและแบบสำรวจ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการของชุมชนมุขมนตรี มีดังนี้.

- 1.แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2.แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มีความต้องการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. แบบเก็บข้อมูลเพื่อ สร.1 และ สร. 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การเก็บรวบรวมข้อมูลถือว่าเป็นขั้นตอนที่ให้ ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบรายงาน บร. ต่าง ๆ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการในแบบรายงาน บร.1 - บร.12 ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการประเมินและบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นคู่มือในการใช้คำถามทุกประเด็นและบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จำแนกเป็น

- การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ประเมินต้องมีเป้าหมายที่จะพยายามดึงความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยการกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ระบายความรู้สึก

5. การสัมภาษณ์แบบไม่มีทิศทาง (Non - directive - Interview) เป็นการปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก โดยการเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความพึงพอใจ

2. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

1. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยให้ทำเครื่องหมายเพื่อแสดงว่า ใช่ - ไม่ใช่ , มี - ไม่มี เป็นต้น

2. แบบสำรวจ (Inventory) เป็นเครื่องมือวิจัยโดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายเลือก เช่นเดียวกันแบบ ตรวจสอบรายการ แตกต่างกันเพียงแค่แบบสำรวจจะถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการเก็บข้อมูลเป็นแบบให้เขียนตอบ กรอกข้อมูลสั้น ๆ หรือยาว ๆ ก็ได้ หรืออาจใช้แบบตรวจสอบรายการและผสมกับแบบสำรวจ ร่วมกันได้

3. แบบสังเกต (Observation)

แบบสังเกตเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ จำแนกออกเป็น

1. การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถขบขันทักได้ทันที
2. การสังเกตโดยบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สีกตัวว่าถูกสังเกต และสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันทีโดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิด

4. การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion)

การอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจำนวน 7 – 8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้น จากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างการแสดงความคิดเห็น ที่อาจจะนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาจากแบบรายงาน ๖ร. 1 - ๖ร. 12 มาจัดทำให้เป็นระวาง ระเกี๋ยง เพื่อให้เกิดความสะดวก และง่ายต่อการทำความเข้าใจและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าทางสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของข้อมูล โดยบ่งประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าทางสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์หรือการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการของตระกูล แล้วสรุปผลโดยการประมวลผลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

แนวปฏิบัติของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ประเด็นด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการแจกแจงประเด็นที่ประเมินเป็นประเด็นย่อยหลาย ๆ ประเด็น

2. การจัดกลุ่มเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกประเภทของสิ่งที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ

3. การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานของโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้ประเมินสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผลได้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง

4. การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับ บริการจากโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการประเมินโครงการ

6. การอนุมานวิเคราะห์ เป็นเทคนิคที่ช่วยในการวิเคราะห์สาเหตุและการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ในการดำเนินการของโครงการ

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นวิธีการที่ค่อนข้างเป็นอัตนัย มีความคลาดเคลื่อนสูง ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การสร้างคำอธิบายขึ้นเปรียบเทียบเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งการเปรียบเทียบด้วยคำอธิบายที่หลากหลายจะทำให้ผู้ประเมินเกิดการพิจารณาประเด็นในแนวทางที่เป็นไปได้

1.2 การสร้างกรณีเชิงปฏิเสธ เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินหากรณีที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับกรณีที่ศึกษามา เป็นกรณีเปรียบเทียบ

- การใช้มุมมองที่หลากหลาย จำแนกเป็น
- การใช้ข้อมูลจากแหล่งร่วมกันอธิบายประเด็นเดียวกัน
- การใช้วิธีการหลายวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการพิจารณา
- การใช้วิธีการแปลความหมาย หรือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลหลาย ๆ วิธีที่เป็น

การกระทำซ้ำ ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. กำหนดนิยามอย่างกว้าง ๆ สำหรับปรากฏการณ์ที่มุ่งอธิบาย
2. ระบุข้อสมมุติฐานนำทางที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์เบื้องต้น
3. เปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียงและมีคำอธิบายอยู่แล้ว
4. ถ้าสมมุติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลในการวิเคราะห์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานได้
5. ถ้าพบปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งกันหลังการวิเคราะห์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานใหม่
7. กระบวนการในขั้นที่ 5 ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งได้ข้อมูลสรุปของปรากฏการณ์โดยไม่มีข้อขัดแย้ง
- 8.

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ในสารนิพนธ์บทที่ 4 นี้เป็นผลของการติดตามประเมินโครงการกองทุนชุมชน มุขมนตรี ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละข้อ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่
 - 4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใด
 - 4.2 เพื่อทราบว่ามียังปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายในครั้งนี้
 - 4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายในการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้
 - 4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็ง

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ดี - เลว ได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

คำว่า “บริบท” หมายถึง “สิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ” บริบทของหน่วยระบบหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งหน่วยระบบนั้น เป็นแหล่งก่อกำเนิดของหน่วยระบบ เป็นแหล่งที่จะได้มาซึ่งปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบและเป็นแหล่งที่รับช่วงเอาผลผลิตซึ่งออกมาจากหน่วยระบบ บริบท จึงมีความสำคัญต่อหน่วยระบบ

ดังนั้น ในการประเมินความเข้มแข็งและความยั่งยืนของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เราจึงจำเป็นต้องประเมินหรือรับทราบถึงสภาพของบริบทที่รายล้อมกองทุนนั้นด้วย กองทุนจะเข้มแข็งหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยของบริบท ดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดความยากจนและความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชน สภาพความยากจนซ้ำซาก อันเนื่องมาจากการกระจายรายได้และความเจริญไม่เท่าเทียมกันของประเทศ ทำให้กลุ่มประชากรระดับรายได้ต่ำยังมีอัตราส่วนรายได้ต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มรายได้สูง เกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ ทำให้รายได้มีน้อยลงไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายด้าน สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก รัฐบาลไทยพยายามจะกู้วิกฤติในขณะนั้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งในประเทศในรูปแบบของการจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล และกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ในขณะเดียวกันได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกตามสัญญาเงินกู้ลง วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งแก่ชุมชนในชนบท โดยการฟื้นฟูวิถีทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ยากจน แต่รัฐบาลก็พยายามจัดหาแหล่งเงินเข้ามาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้มีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (บรรเทาความยากจน) ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ 3 โครงการ (เอกสารประกอบการปฐมนิเทศนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต 2544 : 2-3) คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)

เป็นโครงการที่มุ่งให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการสนับสนุนเงินทุนให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย กรรมการหมู่บ้านจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเงินของหมู่บ้านดังกล่าว ครัวเรือนที่ยากจนซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อคนต่อปี จะมิลิทธิขิมเงินทุนเพื่อไปดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเองซึ่งโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีผลผลิตในหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในระดับหนึ่ง

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาร่วมส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่น มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกระดับของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฟื้นฟูจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นและนำมาปรับปรุง กิจ พัฒนา ให้เป็นงานที่สร้างผลผลิตร่วมกัน เกิดรายได้ในชุมชน เกิดแนวคิดของชุมชนที่เป็นอิสระ ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เมือง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านละ 100,000 บาท ในเขตสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นโครงการที่จัดเงินทุนหมุนเวียนให้แต่ละหมู่บ้าน 100,000 บาท เพื่อให้กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืม สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจในเขตสภาตำบล ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอโครงการเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุน โดยผู้กู้ยืมหรือกลุ่มผู้กู้ยืมเงินจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบงบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน ซึ่งต้องมีแผนการชำระคืนค้ำย การกู้ยืมเงินลงทุนนี้จะต้องผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย การดำเนินงานจะต้องผ่านกระบวนการของเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้าน ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการนี้จะมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การกู้ยืม ตลอดจนถึงกระบวนการคืนเงินหรือการผัดผ่อนชำระหนี้ กระบวนการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทำบัญชีเงินทุนโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ซึ่งจะมีระเบียบการเบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ประชาชนในตำบลต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กยากจนในเมืองและชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรทุนเล่าเรียน การให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสในการส่งเด็กเข้าเรียนต่อและการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2. ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อระดมทุนในท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน

3. ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดให้เหมาะสม และขยายบริการสังคม ให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้าง

วางแผน รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคในสังคมเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะ โรคเอดส์และการ

ป้องกันปัญหาหมอกพิษ

4. ส่งเสริมให้คนในชุมชนชนบท โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถ ประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางได้

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ธุรกิจ SMEs เป็นกิจการที่ครอบคลุมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในการผลิตต่อจากธุรกิจขนาดใหญ่และภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอีกด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ข้อมูลว่า ขณะนี้ภาคธุรกิจของไทย ประจักษ์ด้วยวิสาหกิจประมาณ 850,000 กิจการและกว่า 99.7% จัดให้อยู่ในกลุ่ม SMEs โดย 40% เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากที่สุดที่อยู่นอกระบบและไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและประมาณ 30% ของวิสาหกิจไทยมีการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ รวมทั้งได้นำวัตถุดิบภายในประเทศมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นมา การช่วยเหลือ SMEs อย่างจริงจังเกิดขึ้นตั้งแต่ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 แต่ทำแบบไร้แบบแผน จึงต้องพยายามเรียนรู้แนวทางจากประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบ เพราะญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อ SMEs มานานแล้วโดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารที่ให้บริการด้านการเงินแก่สหกรณ์ SMEs และการจัดตั้งธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ มาตั้งแต่ปี 2476 หลังจากนั้นไม่นานเริ่มให้บริการสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดเล็กและสินเชื่ออื่น ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลทั่วไป ที่ไม่สามารถได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินเอกชน ซึ่งเป็นสินเชื่อระยะยาวที่มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กถึงขนาดกำหนด พ.ร.บ. เกี่ยวกับ SMEs มานานกว่า 30 ปีแล้ว

สำหรับประเทศไทยกำลังตื่นตัวและให้ความสำคัญกับธุรกิจ SMEs เพราะเชื่อมั่นว่าน่าจะกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศให้ฟื้นขึ้นมาได้ ซึ่งมีผู้ประกอบการหลายรายที่มีความสามารถและมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังคงขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง โดย

เฉพาะเรื่องแหล่งเงินทุนที่จะนำมาขยายในการดำเนินธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการที่อยู่ตามต่างจังหวัดห่างไกลจากข้อมูลข่าวสาร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเจาะเข้าไปให้ถึงกลุ่มผู้ประกอบการให้มากที่สุด เพื่อเก็บข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ นำมาแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป

บทบาทและความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs เมื่อปี 2541 ได้วางแผนพัฒนาประเทศด้วยการใช้กลไกของการพัฒนาประเทศ โดยการใช้กลไกของผู้ประกอบการรายเล็ก ด้วยการประกาศส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก SMEs ที่มีกำหนดความช่วยเหลือของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการในการพัฒนาและให้มีการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ตามข้อเสนอร่วมกันของกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลังตามมติคณะรัฐมนตรี และมีข้อสรุปที่เป็นขบวนการในการสนับสนุน SMEs อย่างชัดเจน 4 เรื่อง ได้แก่

1. ส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มนี้
 2. เน้นการพัฒนา SMEs อย่างถาวร
 3. เน้นนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนโดยไม่ขยายกรอบความช่วยเหลือไปถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่
 4. สร้างระบบเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนในทุกด้าน
- การที่รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุนกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างจริงจังนั้นเนื่องมาจาก ธุรกิจ SMEs เป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศมากมาย หลายด้าน เช่น

1. เป็นแหล่งจ้างงาน
2. เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ
3. สนับสนุนอุตสาหกรรมสาขาขนาดใหญ่
4. เพิ่มพูนวัตถุดิบในประเทศ

5. ได้รับผลกระทบจากวิกฤตน้อยเพราะ SMEs สามารถปรับตัวในเรื่องของการผลิตได้ดีกว่าใช้ทุนน้อยกว่า ที่สำคัญ SMEs ส่วนหนึ่งคือการประกอบการด้านการเกษตร

6. สร้างรายได้ให้ประเทศ เนื่องจากสินค้าหลายประเภทสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ โดยมีการสำรวจคร่าว ๆ พบว่าร้อยละ 50 ของอุตสาหกรรมส่งออกของไทยมาจากภาคการผลิตของผู้ประกอบการใน SMEs รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้ประกอบการที่กู้เงินตราต่างประเทศ ทำให้ไม่มีภาระหนี้สินต่างประเทศเหมือนผู้ประกอบการขนาดใหญ่

แนวนโยบายและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมรวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางเป็นภารกิจหลักของการส่งเสริมอุตสาหกรรมมีนโยบายหลัก 3 ข้อ

1. ยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบการของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

1.1 เร่งรัดพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการแก่บุคลากรอุตสาหกรรม

1.2 ขยายการให้บริการสินเชื่อ และร่วมมือประสานงานกับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดย่อมขั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าให้แก่อุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ

1.4 สนับสนุนการค้าเงินกิจกรรมที่ช่วยสร้างพันธมิตรทางการผลิต การค้าการลงทุนทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

1.5 สนับสนุนด้านให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยี การเงิน การตลาด การจัดการ และเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ส่งเสริมในการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ไปสู่ภูมิภาคชนบทให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

2.1 ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระขึ้นในท้องถิ่นและชนบทโดยเร่งดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทอย่างครบวงจร

2.2 ประสานการดำเนินงานกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 ดำเนินโครงการบ่มเพาะ/อนุบาล (incubation) อุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างเต็มรูปแบบ

2.4 ส่งเสริมงานรับช่วงการผลิตจากโรงงานในสวนกลางและในเมืองไปสู่ชนบท

2. พัฒนาสมรรถนะของการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็ง และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3.1 เร่งรัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2 เร่งปรับปรุงแก้ไขระบบการทำงาน และการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิภาพ

3.3 พัฒนาเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศเพื่อการบริหารงานให้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการแก่ภาคอุตสาหกรรม

3.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการเสนองาน และส่งเสริมอุตสาหกรรมในเชิงรุก

3.5 ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศในการดำเนิน โครงการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรม

1.1.3 สถานะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ในปัจจุบันปัญหาการขาดดุลการค้ามีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ทั้งนี้เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของเรานั้นเอง เราสั่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามาก แต่ส่งออกสินค้าของเราไปขายยังต่างประเทศได้น้อย การขาดดุลการค้าจึงเป็นไปในอัตราสูงต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน แม้ว่าทุกวันนี้รัฐบาลจะพยายามลดการขาดดุลการค้าลงบ้าง แต่ก็ยังขาดดุลอยู่ยิบมาก ส่วนภาระหนี้สินของประเทศนั้น ก็เนื่องมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศ โดยยังมีได้ก่อให้เกิดผลคุ้มค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพราะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทั้งมีภาระผูกพันมากมาย ทำให้การชำระหนี้เพิ่มสูงขึ้นโดยลำดับ ส่งผลกระทบต่อฐานะดุลการค้าระหว่างเงินและเสถียรภาพทางการเมืองประเทศด้วย

เมื่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยนับตั้งแต่ปลายปี 2540 ทำให้ภาครัฐต้องใช้นโยบายการคลังเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ กลไกหลักของนโยบายการคลังดังกล่าว คือ การดำเนินนโยบายขาดดุลการคลังของรัฐบาล เพื่อนำรายจ่ายจากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ไปใช้ในโครงการแก้ปัญหาสถาบันการเงินและโครงการเพื่อเสริมฐานรากของการพัฒนาประเทศ ทางด้านรายได้ของรัฐบาล เนื่องจากใช้จ่าย การลงทุน ตลอดจนการนำเข้าของภาคเอกชนที่ชะลอตัวลง ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ทั้งในส่วนที่เป็นภาษีและไม่ใช่อาภีลดลง และที่สำคัญรัฐบาลก็มีความระมัดระวังที่จะไม่ใช้มาตรการเพิ่มรายได้ที่จะไปกระทบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

จากผลของนโยบายข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542 - 2544 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณแบบขาดดุลอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 25,000 ล้านบาท , 110,000 ล้านบาท และ 105,000 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งรัฐบาลต้องกู้ยืมจากภายในประเทศ รวมทั้งการใช้เงินกงคลังที่สะสมมาเป็นจำนวนมากในการชดเชยการขาดดุลดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินการกู้เงินทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสริมกับการใช้เงินงบประมาณข้างต้น โดยวงเงินที่สำคัญและรู้จักกันแพร่หลาย คือ เงินกู้มีชื่อว่า จำนวน 53,000 ล้านบาท , เงินกู้โครงการลงทุนเพื่อสังคม หรือ SIF ประมาณ 16,000 ล้านบาท และเงินกู้โครงการช่วยเหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน 500,000 ล้านบาท เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ หนี้ของรัฐบาลจึงเพิ่มสูงขึ้นมากจากก่อนวิกฤต และเมื่อรวมกับหนี้ของรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินและหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งรวมเรียกเป็นหนี้สาธารณะ จึงเพิ่มขึ้นจาก 57,000 ล้านบาท ณ ต้นปีงบประมาณ 2540 เป็นประมาณ 2,800,000 ล้านบาท ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2544 และผลที่ตามมาคือภาวะหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณชำระในปีต่อ ๆ ไป จึงสูงขึ้นมากเช่นกัน

การแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า และภาวะหนี้สินของประเทศดังกล่าวนี้ ควรเน้นที่แนวทางพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” โดยการลดการนำเข้าสินค้าประเภททุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศลง พร้อมกันนั้นก็ใช้แนวทางส่งเสริมสินค้าของเรา ซึ่งมีคุณภาพมาตรฐาน

ตามความต้องการของตลาดออกไปจำหน่ายในต่างประเทศหากทำได้ก็จะคลายปัญหาการขาดดุลการค้า และภาระหนี้สินกับต่างประเทศได้มากทีเดียว

ดุลบัญชีเดินสะพัดที่เกินดุลลดลงและการไหลออกของเงินทุนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดุลการชำระเงิน ซึ่งในปี 2542 เกินดุล 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปี 2543 เปลี่ยนเป็นขาดดุล 2.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทุนสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นปี 2543 มีอยู่ 32.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เทียบเท่ากับการนำเข้า 6.3 เดือน โดยมีภาระเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิ เท่ากับ 2.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา อัตราเงินเฟ้อ พ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 4.3 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP พ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 3.6

การลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด

1. ลดการขาดดุลการค้า โดยลดการพึ่งพาการนำเข้าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนในประเทศให้มากขึ้น
2. เพิ่มความสามารถในการสร้างรายได้ภาคบริการ เพื่อชดเชยการขาดดุลการค้า โดย
 - 2.1 ส่งเสริมและแรงจูงใจให้คนไทยใช้สินค้าไทย และท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น
 - 2.2 เพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อจูงใจให้เอกชนลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ
 - 2.3 ให้สิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ และใช้มาตรการด้านการเงินเพื่อสนับสนุนการพัฒนาองเรือพาณิชย์นาวีไทยและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4 พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจประกันภัยธุรกิจการก่อสร้าง และธุรกิจการเงินให้ขยายการลงทุนไปในต่างประเทศมากขึ้น

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเขตร้อน เหนือเส้นศูนย์สูตรเล็กน้อย ทำให้มีทรัพยากรที่เป็นพรรณไม้และสัตว์เขตร้อน รูปร่าง

และขนาดของประเทศที่กว้างตอนบนและยาวลงไปทางใต้ ทำให้มีทรัพยากรทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรและอาชีพ โดยมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางด้านอุตสาหกรรม มีรายได้สูงในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายดึงดูดใจอย่างยิ่ง แต่ในทุกภูมิภาคมีข้อด้อยในเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า ลำสัตว์ทำลายระบบนิเวศน์ของประเทศจนความอุดมสมบูรณ์ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากภูเขาต้นน้ำ ผืนป่า และที่ราบมีความสัมพันธ์กัน หากป่าต้นน้ำจังหวัดใดถูกทำลาย มีน้ำหลากดินถล่มหรือโรงงานปล่อยน้ำเสีย สารพิษ จังหวัดที่อยู่ได้ลงมาย่อมได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เมื่อผู้คนเพิ่มขึ้นจาก 50 ปีก่อน มีเพียง 18 ล้านคน เพิ่มเป็น 60 กว่าล้านคนในปัจจุบัน ทำให้เราต้องใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอท่ามกลางทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมและลดจำนวนลง ซึ่งในปัจจุบันเราพบว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกภูมิภาคและทุกกลุ่มที่เป็นแหล่งทำมาหากิน ทำให้เราเห็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมและปัญหาอื่น ๆ สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ได้ชัดเจนขึ้น สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 7 แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งคือเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่น ๆ เช่น ขาดเสถียรภาพ สิ่งแวดล้อม อาชญากรรม ตามมาอีกมากทรัพยากรธรรมชาติ สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่นโดยการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมเป็นต้น จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองอย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่นและชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด

ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดยเฉพาะในปี 2542 สถานะเศรษฐกิจของไทยอยู่ในภาวะวิกฤต อันเนื่องมาจากปัญหาด้านการเงินทำให้ประเทศไทยต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้น วิธีหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวคือประชาชนต้องช่วยกันสร้างรายได้และลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ

ดังนั้น ในรัฐบาลปัจจุบันภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้ใช้แนวทางการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญในระดับชุมชนโดยเฉพาะชุมชนฐานล่างให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อให้เป็นตัวหลักค้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาในด้านสังคม ที่ผสมผสานไปกับด้านกายภาพ ด้านการเงิน ด้านทรัพยากรมนุษย์ ร่วมกันที่เป็นการดำเนินการลดการรวมศูนย์อำนาจจากส่วนกลางที่เคยปฏิบัติมาให้ลดลงโดยได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ที่รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการ

2. ด้านสังคม

การพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ผลคนส่วนใหญ่ของประเทศยากจนและด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ กรอบครัวขาดความอบอุ่น เปรียบบางเป็นบ่อเกิดของปัญหาสังคมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ปัญหาขาดเสถียรภาพ

ในปัจจุบันมีแนวโน้มการขยายตัวและเพิ่มเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้น ทั้งในด้านจำนวนกลุ่มประชากรที่สภาพ ปรมาท ชนิดของขาดเสถียรภาพด้อยคนวิธีการสภาพ ซึ่งมีความหลากหลายซับซ้อนมากกว่าเดิม อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมก็เอื้อต่อการแพร่ระบาดของ นักค้ายาเสพติดใช้เงินทุนเพื่อสนับสนุนและปกป้องการกระทำผิดและเพื่อขยายของเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรมจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งยากแก่การป้องกันและปราบปราม

2.2 ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์

ประเทศไทยมีธุรกิจทางเพศแพร่หลาย จำนวนโสเภณีมาก ประกอบกับนิสัยการชอบเที่ยวโสเภณีของชาติไทยยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศ ทำให้โรคเอดส์แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว หน่วยงานต่าง ๆ จึงรณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจต่อประชาชนถึงความรุนแรงของโรคอย่างเต็มที่ ซึ่งในปัจจุบันจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์มีแนวโน้มลดจำนวนลง

2.3 ปัญหาแรงงานต่างชาติ

เป็นแรงงานที่เข้าประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเพื่อเข้ามาหางานทำ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา มีจำนวนถึง 7 แสนคนโดยประมาณ ประกอบกับความต้องการแรงงานค่าจ้างต่ำของตลาดแรงงานไทย แรงงานต่างชาติก่อปัญหาขึ้นหลายอย่าง เช่น การแพร่ระบาดของโรค ปัญหาการแข่งขัน แข่งที่อยู่ที่ ปัญหาการแข่งขัน แข่งที่อยู่ที่ ปัญหาสุขภาพจิตและอาชญากรรม

2.4 ปัญหาอุบัติเหตุ

เป็นสาเหตุการตายสูงสุดในประเทศไทยและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นรวดเร็วจนน่าวิตก ส่วนใหญ่ผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจะอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่มีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศมากที่สุด เป็นปัญหาที่ทำให้รัฐต้องใช้งบประมาณใช้จ่ายสูง เช่น อุบัติภัยจากการจราจร อักเสบ และภัยธรรมชาติ

3. ด้านการศึกษา

การกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกันในทุกระดับและทุกแห่งในประเทศ ยังเป็นปัญหาทั้งในปัจจุบันและมีแนวโน้มจะมากขึ้นในอนาคต เช่น การขาดมาตรฐานทางการศึกษา ขาดคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับ ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และการขาดเอกภาพในการวางแผนการศึกษา

4. ด้านการเมือง

สถาบันการเมืองยังไม่มั่นคง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีวุฒิภาวะทางการเมือง และขาดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันทางอุดมการณ์และไม่มีรากฐานมวลชน การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นตลอดเวลา กลไกของรัฐยังรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลาง ระบบราชการยังล้าสมัยและด้อยประสิทธิภาพ ข้าราชการบางส่วนยังปรับตัวไม่ได้และขาดจิตสำนึกในการรับใช้ประชาชน

5. ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ของไทยลดลงอย่างรวดเร็ว สภาพดินเสื่อมโทรม ความต้องการพลังงาน คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำเสื่อมโทรม เกิดผลกระทบต่อ ระบบนิเวศน์ ปริมาณความขุกขุมของสัตว์ป่า พืช และสัตว์น้ำจืดก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงรวมทั้งทรัพยากรประมงทะเลเริ่มเสื่อมโทรม

5.1 มลพิษทางน้ำ

เกิดจากการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลจากอาคารบ้านเรือนโดยไม่ผ่านการบำบัดน้ำเสีย จากภาคสารเคมี โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ปนเปื้อนลงสู่แม่น้ำลำคลอง

5.2 อากาศเป็นพิษ

สาเหตุสำคัญคือ ไอเสียจากรถยนต์ ฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง การระเบิดข่อยหิน ควันเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และการเผาป่าปรียพญ้า

5.3 ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวลดลง

สาเหตุมาจากการทำลายป่า เช่น การตัดไม้ เผาป่า บุกรุกป่า การทำลายป่าชายเลน ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรทั้งพืชและสัตว์ ปัญหา การเผาป่า การสูญเสียป่าไม้ ยังทำให้สภาพภูมิอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงและอุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้นด้วย

5.4 ปัญหาขยะ

เนื่องจากการจัดเก็บไม่เพียงพอ และกำจัดไม่ทันกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน การทิ้งขยะไม่เรียบร้อยและขาดการควบคุมอย่างจริงจังจากที่อยู่อาศัย ตลาด ศูนย์การค้า โรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะขยะติดเชื้อในโรงพยาบาล

5.5 การสูญเสียพื้นดินและการเสื่อมโทรมของสภาพดิน

เนื่องจากการใช้ที่ดินผิดประเภทและการแบ่งพื้นที่ของประเทศไทยสำหรับการพัฒนาต่าง ๆ ไม่เหมาะสม และการขาดการควบคุมดูแลการใช้พื้นที่อย่างจริงจัง การใช้สารเคมีไม่เหมาะสมและดินไม่สามารถปรับสภาพได้ทันต่อการใช้ การชะล้างหน้าดินของน้ำฝน การกัดเซาะดินของน้ำตามลำน้ำต่าง ๆ

5.6 ปัญหาอื่น ๆ

การแผ่กระจายรังสีอุลตราไวโอเล็ต เนื่องจากการทำลายบรรยากาศโอโซน ทำให้อุณหภูมิโลกร้อนขึ้น บรรยากาศแปรปรวน เกิดลมพายุรุนแรง การเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล การเกิดแผ่นดินไหวและการยุบตัวของแผ่นดิน เนื่องจากการทำลายสมดุลใต้พื้นดินจากการผลิตปิโตรเลียมและน้ำบาดาล ปัญหามลพิษทางเสียง แสง สี กลิ่น รังสีอันเกิดจากเครื่องชนิด ภาชนะ ฝ้า โคมไฟ สายไฟฟ้า สารเคมี เครื่องใช้สำนักงานและเครื่องใช้ในบ้าน

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีปัญหาสภาพแวดล้อมของประเทศมากพอสมควร แต่ถ้ามองด้านข้างหน้าประชาชนชาวไทยตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งระบบและความร่วมมือร่วมแรงของคนในชาติ ปัญหาที่มีอยู่ก็จะทุเลาลงและอาจหมดไปได้ในที่สุด

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ถึงวันนี้เป็นเวลา 5 ปีแล้วที่คนไทยต้องตกอยู่ภายใต้ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ เกือบทุกชีวิตทุกครอบครัวต้องประสบภาวะถดถอยของรายได้ แม้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมาจะเริ่มเห็นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจกลับมาบ้างก็ตาม แต่เมื่อเทียบ

กับการหดตัวทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนหน้านี้นี้แล้วยังไม่อาจเทียบกันได้ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แสดงให้เห็นชัดเจนว่า หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจความอยู่ดีมีสุขโดยรวมของคนไทยลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน คนยากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้น และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง ทั้งนี้ช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 77.1 แต่เมื่อเข้าสู่ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจทำให้ดัชนีโดยรวมลดลงเหลือ 71.3 แม้ว่าปัจจุบันจะเริ่มฟื้นตัวขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ โดยอยู่ที่ระดับร้อยละ 72.1 เท่านั้น

การว่างงาน พบว่า วิกฤติเศรษฐกิจทำให้ชีวิตการทำงานของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยก่อนเกิดวิกฤติอยู่ที่ร้อยละ 79.8 ในช่วงวิกฤติ ลดลงเหลือแค่ ร้อยละ 38.4 ปัจจุบันขยับขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ร้อยละ 50.3 ขณะที่รายได้ที่แท้จริงของคนไทยก็ปรับลดลง โดยกลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบเรื่องรายได้มากที่สุด คือ แรงงานนอกระบบ แรงงานในภาคเกษตร และแรงงานที่มีการศึกษาค่า อีเรื่อง คือ จำนวนคนยากจน ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจสัดส่วน คนยากจนอยู่ที่ร้อยละ 11.4 หรือประมาณ 6.8 ล้านคน ในปี 2538 แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจสัดส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 13 หรือ 7.9 ล้านคน ในปี 2541 ส่วนระดับรายได้ ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อเดือนต่อคนอยู่ที่ 6,070 บาท แต่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจได้ปรับลดลงเหลือ 5,568 บาท และเมื่อปี 2544 ที่ผ่านมารายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนขยับไปที่ 5,766 บาท ที่น่าเป็นห่วง คือ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งจากข้อมูลพบว่า สัดส่วนของอาชญากรรมต่อประชากรได้เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คดี ในปี 2539 เป็น 1,700 คดีในปี 2543 ทั้งนี้ปัญหาอาชญากรรมได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นจาก 2,800 คดีในปี 2539 เป็น 4,300 คดี ในปี 2543 และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดในขณะนี้ ก็คือ ผู้ถูกจับกุมในคดีอาชญากรรมมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน และมีแนวโน้มด้วยว่าเด็กอาชญากรรมต่ำกว่า 15 ปี จะเสพยาเสพติดมากขึ้น

1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท (ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท)

ครอบครัวไทยในอดีตมีลักษณะเป็นครอบครัวแบบขยาย การดำเนินชีวิตของสังคมในอดีต โดยเฉพาะสังคมท้องถิ่นชนบทเป็นแบบพึ่งพาตนเองอยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจและยังชีพอยู่กับธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความสมบูรณ์ ลักษณะ

เดิมทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาหารและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 7 แม้จะประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมามาก สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดการอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานทำในต่างถิ่น โดยการหนีสังคมชนบทซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิด ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีแนวทางแก้ไขความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ด้วยการลดผลกระทบการว่างงานโดยรวมและในเมือง ในการเร่งรัดการบรรจุนานใหม่ให้แก่การมีงานทำในชนบทเพื่อรองรับแรงงานกลับท้องถิ่น โดยจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจชนบท การเร่งรัดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อสร้างรากฐานการผลิตของประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง ดังนี้

1. การสร้างรากฐานการผลิตการเกษตรที่มั่นคง เพื่อให้เกิดการปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรจากเพื่อตลาดภายในและการส่งออก การขยายผลเทคโนโลยีการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชเสด็จเดิม ไปสู่สินค้าที่มีศักยภาพสูงให้เกิดผลโดยเร็ว การขยายฐานการพัฒนาเกษตรยั่งยืนทั้งค้ำจุนเพื่อการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตยั่งยืน พร้อมทั้งเร่งพัฒนาเกษตรแปรรูปด้วยการเร่งรัดจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การจัดตั้งสถาบันเฉพาะสินค้าที่มีศักยภาพ ตลอดจนการเร่งรัดจัดทำแนวเขตพื้นที่เพื่อการรักษาสภาพสมดุลสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานตามแผนฟื้นฟูทะเลไทย และการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาฐานการผลิต อุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขัน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อประสิทธิภาพการผลิตด้วยการขยายบทบาทการพัฒนาเทคโนโลยีของภาคเอกชน การสร้างพันธมิตรทางเทคโนโลยีในการรับรองคุณภาพและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระตุ้นกระบวนการ

การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานแบบครบวงจรเพื่อเชื่อมโยงระบบการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมระดับต่าง ๆ

3. การพัฒนาบริการเพื่อสร้างรายได้และเพิ่มการจ้างงาน โดยการริเริ่มพัฒนาธุรกิจบริการประเภทต่าง ๆ ให้เป็นธุรกิจบริการระดับนานาชาติ ทั้งธุรกิจบริการด้านการศึกษาระดับนานาชาติ การฝึกอบรมแรงงานและฝึกอบรมเทคนิคเฉพาะทาง การพัฒนาบริการด้านการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนการสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านภัตตาคารและอาหารในภูมิภาค รวมทั้งการสนับสนุนการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เพื่อใช้ศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวของประเทศที่มีอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการให้เกิดขึ้น โดยเน้นการบริหารจัดการและมีการมีส่วนร่วมขององค์กรและชุมชนในระดับท้องถิ่น

1.1.7 คำนิยามในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

เศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น จากการที่แนวโน้มเศรษฐกิจโลกมุ่งไปสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี ทำให้การค้าการลงทุนมีการแข่งขันอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น โดยกฎกติกาการค้าโลก และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป กลุ่มความร่วมมือการค้าเสรีอาเซียน กลุ่มความร่วมมือเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก เป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวและหันมาทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผสมผสานยุทธศาสตร์การพัฒนาพึ่งพาตนเองควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระแสหลัก ได้แก่ การแข่งขันทางการค้ารุนแรงมากขึ้น การกีดกันทางการค้า รุนแรงมากขึ้น การกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่ ๆ เริ่มเกิดขึ้น เช่น การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การนำเข้าสินค้าที่ผลิตจากการตัดแต่งยีนส์ (GMOs : Genetically Modified Organisms) ของกลุ่ม สหภาพยุโรป ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยต้องปรับตัว และพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทยเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ทั้งต้นทุน คุณภาพสินค้าและบริการใหม่ ๆ โดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือวางรากฐานการพัฒนาที่สำคัญ

สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ผลของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ทำให้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โขงใยทั่วโลก สังคมโลกเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดและรวดเร็ว ทั้งด้านสื่อสาร วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

คนไทยมีโอกาเลือกรับข่าวสารที่หลากหลายตามรสนิยมที่แตกต่างกันของแต่ละคน ในขณะที่วกันภาคธุรกิจสามารถขยายเครือข่ายธุรกิจเชื่อมโยงระหว่างกันได้ทั่วโลกมากขึ้น สังคมจะมีพลังในการต่อรองคี่ขึ้น ขณะที่บทบาทของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศจะแรกแซงและถ่วงดุลอำนาจกับภาคเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น เกิดแรงกดดันให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามกระแสวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาในประเทศผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เริ่มเข้าแทนที่เอกลักษณ์และคุณค่าแบบดั้งเดิมของสังคมไทยมากขึ้นส่งผลต่อพฤติกรรมและความเอื้ออาทรของคนในสังคมเกิดปัญหาสถาบันครอบครัวความมา

ปัญหาการไม่นิยมใช้สินค้าไทย แต่นิยมสินค้าต่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งเป็นหารแสดงออกซึ่งรสนิยมหรือมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าคุณภาพสินค้าไทยสู้ของต่างชาติไม่ได้ พร้อมทั้งยังขาดการควบคุมอย่างจริงจังด้วย ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วปัจจุบันสินค้าไทยมีคุณภาพกว่าของต่างประเทศหลายอย่าง แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ควรจะต้องเริ่มด้วยการสร้างค่านิยมเสียใหม่ให้ถูกต้องและหาทางส่งสินค้าออกกับการนำสินค้าเข้าให้สมดุลกัน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนมุขมนตรี

ชุมชนมุขมนตรีตั้งอยู่ใน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในอดีตนั้นได้เรียกว่าบ้านสวายเรียง อยู่นอกเขตเทศบาลเป็นชุมชนดั้งเดิม พื้นที่ของชุมชนสมัยก่อนเห็นสวนหมากสวนพลู สวนมะพร้าว สวนมะม่วง มีลำธารไหลผ่าน ประชาชนประกอบอาชีพทำสวน ต่อมาทางเทศบาลได้ขยายพื้นที่เข้ามาครอบคลุมชุมชนแห่งนี้และมีการถมลำปรูประชาชนจึงเลิกอาชีพทำสวน หันมาประกอบอาชีพอื่นแทน และความเจริญได้หลังไหลเข้ามาบริเวณนี้ จึงมีการสร้างที่พักอาศัยมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2543 เทศบาลได้เข้ามาสำรวจและได้ทำการจัดตั้งชุมชนมุขมนตรีขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2543 เมื่อประชาชนตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนการขยายตัวของประชาชนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ในอดีตชุมชนมุขมนตรีมีจำนวนครัวเรือนเพียง 95 ครัวเรือน ปี พ.ศ. 2545มี 198 ครัวเรือน โดยได้ขยายพื้นที่ออก

ไปทางถนนมิตรภาพทำให้ชุมชนใหญ่ขึ้น โดยชุมชนมุขมนตรีมีอาณาเขตติดต่อกับชุมชน
ประชาชน และชุมชนตรอกตีเหล็ก

2. การตั้งถิ่นฐานและการขยายตัวของประชาชนในชุมชน.

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาก่อตั้งชุมชนแห่งนี้เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มาแต่
ดั้งเดิมประมาณ 15 ครัวเรือน โดยประกอบอาชีพทำสวนหมาก สวนพลู เป็นส่วนใหญ่
และอาศัยกันเป็นระบบเครือญาติ มักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่อมาได้มีการขยายตัวของ
ประชาชนเป็นจำนวนมาก จนปัจจุบันมีจำนวน 1,520 คน เป็นชาย 668 คน เป็นหญิง
852 คน มี 198 ครอบครัวย มีบ้าน 342 หลังคา การขยายตัวของประชาชนส่งผลให้ความ
เจริญได้ส่งไหลเข้ามาในชุมชน โดยมีการสร้างถนนหนทาง ความสะดวกสบายต่าง ๆ มาก
หมาย ทำให้ประชาชนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก โดยปัจจุบันมีการ
สร้างอาคารบ้านเรือน และหอพักเป็นจำนวนมาก โดยประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนเป็น
จำพวก บ้านเช่า 75 %

3. ระบบนิเวศของชุมชน

สภาพของดิน

ในปัจจุบันสภาพของดินเป็นดินแดง มีสภาพเสื่อมโทรมและปัจจุบันดินในชุม
ชนไม่มีการนำมาใช้ในการเกษตรและได้ถูกแทนที่ด้วยถนนคอนกรีต และอาคารบ้านเรือน
เป็นจำนวนมาก

พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะมีอยู่ตรงข้ามกับชุมชนเป็นส่วนสาธารณะ “ภูมิรักษ์” ใช้สำหรับ
เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในบริเวณนี้และมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีการออก
กำลังกายให้สุขภาพแข็งแรง และได้จัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้พิเศษในการ
ขายของในพื้นที่สวนสาธารณะแห่งนี้

4. ระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคในชุมชนมุขมนตรีนั้น มีความสะดวกสบายมาก เพราะอยู่ในตัวเมือง และได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากทางคณะกรรมการนครราชสีมา โดยมีการสร้างระบบไฟฟ้าและน้ำประปาให้กับชุมชน โดยมีการเริ่มสร้างถนนเป็นแบบลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2524 ยาว 450 เมตร และได้เปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง เมื่อ พ.ศ. 2540 ยาว 500 เมตร โดยถนนในชุมชนมีความยาวทั้งหมด 550 เมตร และมีไฟฟ้าและน้ำประปาเข้ามาในชุมชนในปี พ.ศ. 2510 รวมทั้งการทำถนนตัดผ่านซอยต่าง ๆ ในชุมชนให้ได้รับความสะดวกสบาย สร้างท่อระบายน้ำ การติดตั้งโทรศัพท์ทำให้เกิดความสะดวกสบายกับประชาชนในชุมชน

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม

วัดและประเพณี

วัดในชุมชนมีอยู่ 3 แห่ง คือ วัดหนองจะบก วัดใหม่อัมพวัน วัดโคกพรม โดยประชาชนในชุมชนได้ยึดถือพระศาสนา เพื่อไว้เป็นที่เคารพและยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งวัดทั้ง 3 แห่ง นี้ที่อยู่ในบริเวณของชุมชนถือว่าเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของคนในชุมชน เพื่อปฏิบัติตามประเพณีและประกอบพิธีทางศาสนา เช่น ประเพณีบวชนาค วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา เป็นต้นโดยวัดหนองจะบกเป็นวัดที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพนับถือเป็นที่สุด เนื่องจาก เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการทำกิจกรรมสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา และเป็นที่ตั้งของศาลาอเนกประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำร่วมกันภายในวัดหนองจะบกแห่งนี้

เครือญาติ

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มาจากคนละจังหวัด มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน ประมาณได้ 15 % เท่านั้น ทำให้ความเป็นอยู่ในชุมชนต่างคนต่างอยู่ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน และต่างคนต่างต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของแต่ละคน

ผู้นำ

ผู้นำในชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก และเป็น ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชน

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจในชุมชนจัดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย 186 ครอบครัว , บริการ 138 ครอบครัว , เกษตร 17 ครอบครัว ประชาชนมีความสะดวกสบายจากเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ เช่น รถยนต์ , ไฟฟ้า , ถนน , โทรศัพท์ ฯลฯ เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งอยู่ในตัวเมืองที่มีความทันสมัย ในทุก ๆ ด้าน และปัจจุบันได้มีแหล่งงานในพื้นที่ชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเป็นอยู่ ของประชาชนดีขึ้นตามลำดับ

โรงเรียนและการศึกษา

ในชุมชนมีโรงเรียนและสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ชุมชน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดโคกพรมตั้งตรงจิต โดยได้ก่อตั้งโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2475 และในปัจจุบันได้มี นักเรียนในระดับ อนุบาล คืออนุบาล 1 จำนวนนักเรียน 28 คน และอนุบาล 2 จำนวนนักเรียน 71 คน และมีระดับชั้นประถม คือ ประถมปีที่ 1 มีนักเรียน 68 คน ประถมปีที่ 2 มีนักเรียน 68 คน ประถมปีที่ 3 มีนักเรียน 71 คน ประถมปีที่ 4 มีนักเรียน 74 คน ประถมปีที่ 5 มีนักเรียน 74 คน และประถมปีที่ 6 มี 89 คน รวมมีนักเรียนทั้งหมด 543 คน มีอาจารย์ทั้งหมด 25 คน จบในระดับปริญญาตรี 24 คน และปริญญาโท 1 คน และมี ครูที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป 22 คน โดยครูส่วนใหญ่จะจบวิชาเอกดังนี้ คือ ประถมศึกษา 7 คน ,สังคมศึกษา 2 คน , ภาษาไทย 3 คน , คหกรรมศาสตร์ 2 คน ,ประวัติศาสตร์ 2 คน , บริหารการศึกษา 1 คน , สหกรณ์ 1 คน , ปฐมวัย 1 คน , การแนะแนว 1 คน , บรรณารักษ์ 2 คน

และในบริเวณใกล้เคียงมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่อยู่ใกล้กับชุมชน คือ โรงเรียน วัดสมอราย โรงเรียนมารีย์วิทยาคน โรงเรียนแมรี่ โรงเรียนโคราชวิทยาคน และในชุมชนมี

นักเรียนออกไปศึกษาภายนอกชุมชน รวมทั้งหมด 117 คน คือ ในระดับประถมศึกษา 28 คน และระดับมัธยมศึกษา 34 คน สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 55 คน

สุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัยของประชชนในชุมชนได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากทางเทศบาลนครนครราชสีมา โดยอยู่ในความดูแลของสาธารณสุขจังหวัด คอยดูแลและรักษาสุขภาพของประชาชนในชุมชน โดยทางสาธารณสุขมีแพทย์และพยาบาลออกพื้นที่ โดยมีการตรวจสุขภาพของประชาชนในชุมชนเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงคนชรา โดยมีการแนะนำให้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนนำไปใช้ในวิถีประจำวัน

โดยภาพรวม สุขภาพของประชาชนในชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนใหญ่มีสุขภาพที่แข็งแรง เนื่องจากประชาชนมีการดูแลและรักษาสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี และมีผู้ที่ป่วยประมาณ 5 % ของประชาชนทั้งหมดในชุมชน และภาษาไทย

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. ด้านเกษตรกรรม

นายปัญญา ไชยเผือก มีความชำนาญในการเลี้ยงปลากัดสวยงาม
นายสมาน ทิมแก้ว มีความชำนาญในการเลี้ยงปลากัดสวยงาม

2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

นายสวรัช ชนกิจมานะชัย มีความชำนาญในการทำวงกบประตูและหน้าต่าง
นางพรรณษา เพ็ชรประยูร มีความชำนาญในการทำพวงมาลัย ดอกไม้ต่าง ๆ
นางวรรณภา เนียมพิมาย มีความชำนาญในการตัดเย็บเสื้อผ้า

3. ด้านการแพทย์แผนไทย (การนวดแผนโบราณ)

นางทองแมน บัวสำโรง มีความชำนาญในการนวดจับเส้นผ่อนคลาย

4. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายทองดี บัวสำโรง มีความชำนาญในการบริหารและจัดการกองทุน
(ประธานชุมชน)

นายน้อย แซ่เต๋ มีความชำนาญในการประชาสัมพันธ์ในชุมชน
(ประธาน อ.ส.ม.)

นายวิรัตน์ มาหมื่นไวย มีความชำนาญในการบริหารจัดการกองทุน (ประธาน
กลุ่มออมทรัพย์สัจจะเพื่อการผลิต

5. ด้านศิลปกรรม (การละเล่นพื้นบ้าน ดิเก)

นายสุรศักดิ์ ปิ่นสุวรรณแสง มีความชำนาญในการแสดงดิเกเป็นการอนุรักษ์ดิเก
โคราช

นายวันเฉลิม คล่องแคล่อง มีความชำนาญในการแสดงดิเก ลำตัด

นายเสน่ห์ ขอคนิคม มีความชำนาญในการละเล่นดิเกพื้นบ้าน

6. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

พระครูวิริย กิจจะรัศมี (เจ้าอาวาสวัดหนองจะบก) ชำนาญในการสอนและเกี่ยวกับ
กับธรรมะ

พระครูสันติ ธรรมประภัสร์ (เจ้าอาวาสวัดใหม่อัมพวัน) ชำนาญด้านพระธรรมถีก
เผยแผ่ธรรมะ

พระครูธิดารช้อย สบมโณ (เจ้าอาวาสวัดโครกพรม) ชำนาญด้านพระธรรมถีก
การเผยแผ่ธรรมะ

7. ด้านองค์กรชุมชน

7.1 กลุ่มกองทุนเงินสัจจะ กิจกรรมหลักของกองทุน คือ รับออมทรัพย์และ
การกู้ยืมเงิน ตั้งในปี พ.ศ. 244 ประธานกลุ่ม คือ นายทองดี บัวสำโรง

7.2 กลุ่มกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมหลักของกองทุน
คือ การดูแลรักษาสุขภาพและสภาพแวดล้อมในชุมชน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 มีจำนวนสมาชิก
15 คน มีจำนวนเงินก่อตั้ง 20,000 บาท ปัจจุบันมี 6,000 บาท

7.3 กลุ่มอาชีพในชุมชน กิจกรรมหลัก คือ ให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเสริม ในการประกอบอาชีพหลัก ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2543 มีจำนวนสมาชิก 15 คน ปัจจุบันมีเงิน จำนวน 40,000บาท

กล่าวโดยสรุปในด้านของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนมุขมนตรีมีผู้ ที่มีความสามารถอยู่ด้วยกันหลายท่าน แต่ละบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ มีอายุมาก ซึ่งหากขาดท่านเหล่านี้แล้วไม่มีผู้สืบสานงาน ก็จะทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้านหมด ไป สำหรับวัฒนธรรมที่ถือว่ามีความเข้มแข็งในชุมชน คือ งานประเพณีเกี่ยวกับทางศาสนา ประชาชนนะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

1. โครงการช่วยเหลือของรัฐบาลและเอกชน NGO

โครงการกองทุนสาธารณสุข โดยหน่วยงานของเทศบาลนครนครราชสีมา เข้า มาในปี พ.ศ. 2541 ช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานของเงินอุดหนุน เฉพาะกิจ เข้ามาในปี พ.ศ. 2544,2545 พัฒนาคน และพัฒนางานและพัฒนาสถานที่ (อบรม กศศ, แก้ไขปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ชีววัสดุอุปกรณ์ใน สาธารณสุขมูลฐาน

โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค โดยหน่วยงานของรัฐบาล เข้ามาในปี พ.ศ. 2544 ช่วยในการรักษาพยาบาล

โครงการรณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอแก่เด็กพร้อมกันทั่วประเทศ โดยหน่วยงานของ สาธารณสุขจังหวัด เข้ามาในปี พ.ศ. 2544 เพื่อป้องกันโรคโปลิโอ

โครงการก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ โดยหน่วยงานมหาวิทยาลัย เข้ามาใน พ.ศ. 2543

โครงการกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ยากลำบาก หน่วยงานของ SIF ในปี พ.ศ. 2542 เป็นการช่วยเหลือผู้ยากลำบากในชุมชน กองทุนการศึกษา 9 คน ทุนสวัสดิการ 16 คน

โครงการช่วยเหลือผู้ยากลำบากในชุมชน (แจกข้าวสาร) โดยสโมสรไลออน ไทราซเข้ามาในปี พ.ศ. 2544 เป็นการช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชุมชน

2. การประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายที่ทางรัฐบาลได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และต้องการให้ประชาชนมีอาชีพเสริมที่สามารถเลี้ยงครอบครัวตนเองได้ โดยเงิน 1 ล้านบาทจะมีการโอนผ่านธนาคารออมสิน เพื่อนำมาช่วยเหลือประชาชนในชุมชน โดยผ่านทางคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาบริหารจัดการและช่วยเหลือประชาชนต่อไปในอนาคต

2. เงิน 1 ล้านบาท

เป็นเงินที่ทางรัฐบาลได้โอนเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการเป็นหนี้สินของประชาชน เพื่อนำมาสร้างอาชีพให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างให้มีการขยายตัว

โดยทางชุมชนมุขมนตรีได้รับเงินโอน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2545 และได้เริ่มปล่อยกู้ครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2545 เลขที่บัญชีกองทุนล้านคือ 06 - 4311 - 200 - 60556 - 9 และเลขที่บัญชีเงินออมทรัพย์สัจจะเพื่อการผลิต คือ 06 - 4311 - 200 - 60552 - 3

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี”

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนจากการคัดเลือกของประชาชนในชุมชน และแต่งตั้งหัวหน้าคุ้มทั้ง 5 คุ้ม โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนและช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน และคณะกรรมการเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมี

ประสบการณ์ทางวิชาชีพ โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบนั้นดูจากประสบการณ์ ความถนัดของแต่ละบุคคล โดยมีคณะกรรมการกองทุน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยคณะกรรมการกองทุนสามารถทำงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ผู้สมัครขอกู้

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการขอกู้เป็นอย่างดี เนื่องจาก มีการจัดเวทีประชาคมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนให้เข้าใจถึงระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน ขั้นตอนในการรับสมัครและการกู้ยืมของกองทุน โดยมีประชาชนในชุมชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก และมีผู้มาสมัครกู้เงินประมาณ 75 % ของสมาชิกในชุมชน ส่งผลให้จำนวนเงินในการปล่อยกู้ไม่เพียงพอต่อการกู้ยืม ทางชุมชนได้แก้ปัญหาโดยการขอความร่วมมือกับสมาชิกที่ไม่เคียดร่อนให้รอก่อน โดยคณะกรรมการจะอนุมัติเงินให้กับสมาชิกที่มีความเคียดร่อนจริง ๆ ก่อน และตัดวงเงินให้อยู่ในระดับตั้งแต่ 8,000 บาท - 20,000 บาท โดยจะปล่อยให้กู้ 10,000 บาท เป็นจำนวน 50 % เป็นส่วนใหญ่ และรอเงินจากการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยของประชาชนเพื่อนำมาปล่อยให้ประชาชนได้กู้ต่อไป ซึ่งทางคณะกรรมการได้มีการติดตามและทวงหนี้กับสมาชิกที่ไม่ชำระเงินโดยให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสมาชิกสามารถชำระได้ประมาณ 95 % ของผู้กู้ทั้งหมด ส่วนผู้ที่ไม่ชำระนั้นทางคณะกรรมการได้เรียกให้ผู้กู้มาปรึกษาและหาทางแก้ไขให้ โดยส่วนมากแล้วผู้กู้จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเป็นหนี้รายวันที่คิดดอกเบี้ยในอัตราที่แพง ร้อยละ 10 - 30

5. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

ชื่อ นางสาวนัฐการณ์ โลสันเทียะ

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาการบริหารและการจัดการ แผนก การตลาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทบาทหน้าที่

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา ชุมชนมุขมนตรี

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนของชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในการอนุมัติร่วมกัน โดยให้รับผิดชอบเป็นคู่ แล้วนำเข้าไปประชุมเพื่อตัดสินใจและอนุมัติจำนวนเงินร่วมกัน โดยทำการศึกษารายละเอียดของผู้กู้จากเอกสารการกู้ยืมและแบบสอบถามของชุมชนในการตัดสินใจ

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า มีการจัดทำบัญชีตามวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา โดยมีเหรัญญิกเป็นผู้จัดทำบัญชี จากการทำบัญชีในระยะเริ่มแรกมีความล่าช้า ทำให้มีการปรับเปลี่ยนระบบใหม่ โดยให้มีทำบัญชีเพิ่มขึ้นอีก 1 คน โดยได้ทำการแยกบัญชีกองทุนเงินล้านกับกองทุนตั้งจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต ออกจากกันและมอบหมายให้นางสาวจรัสรัตน์ เพิ่มสุขจิตร เป็นผู้รับผิดชอบกองทุนเงินล้าน และนายสมาน ทิมแก้ว รับผิดชอบกองทุนตั้งจะออมทรัพย์

โดยบัญชีของกองทุนมีงบที่ใช้ในการทำบัญชี ดังต่อไปนี้

1. บัญชีทะเบียนค้ำค่าขอกู้
2. บัญชีค้ำลูกหนี้รายตัว
3. สมุดบัญชีรายรับของกองทุน
4. สมุดบัญชีรายจ่ายของกองทุน
5. บัญชีงบดุล
6. บัญชีงบกำไรขาดทุน

3. การชำระเงิน

การชำระเงิน พบว่า การชำระเงินของกองทุนประชาชนส่วนใหญ่สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา จะมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่สามารถชำระได้ คิดเป็นร้อยละ 90 ประชาชนสามารถชำระได้ โดยประชาชนที่ไม่สามารถชำระได้มีหลายกรณี ด้วยกัน คือ ไม่มีเงิน , มีหนี้สินหลายอย่าง , มีเหตุฉุกเฉิน เป็นต้น โดยคณะกรรมการมีการให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ไม่สามารถชำระเงินได้ตามกำหนดเวลา เช่น ให้นำประชาชนกู้เงินกองทุนตั้งจะออมทรัพย์เพื่อนำมาชำระหนี้ และบางช่วงที่ประชาชนมีความเดือนร้อนจริง คือช่วงเปิดเทอม เป็นช่วงที่ประชาชนไม่มีเงินทางคณะกรรมการได้ตกลงกันเข้ามาช่วยเหลือ โดยให้กู้เงินสามัญ 3,000 –5,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท และ กู้ฉุกเฉิน 2,000 บาท ซึ่งสามารถช่วยเหลือประชาชนได้เป็นอย่างดี

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งการประเมิน เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่า

1.1 จำนวนผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนเห็นผล การดำเนินงานที่ผ่านมา สามารถช่วยเหลือประชาชนได้จริง ๆ ทั้งในเวลาฉุกเฉิน และเวลาที่ต้องการลงทุนในการทำอาชีพ

1.2 จำนวนผู้กู้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในแต่ละเดือน เนื่องมาจาก คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการให้เงิน 1 ล้านบาท สามารถช่วยเหลือประชาชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ และผู้กู้ชำระเงินตามกำหนดเวลา ส่งผลให้สามารถนำเงินที่เป็นเงินต้นและดอกเบี้ยมาปล่อยให้กับสมาชิกคนอื่นได้ ซึ่งสมาชิกในชุมชนที่กู้เงินในปัจจุบัน ตั้งแต่เดือน มีนาคม จนถึงสิงหาคม มีจำนวน 97 ราย

ลำดับ	พัฒนาอาชีพ	จำนวนผู้กู้/ราย	รวมเงินกู้ทั้งหมด/บาท
1	ทำนา,ทำสวนดอกไม้	3	35,000
2	เลี้ยงปลาสวยงาม	3	60,000
3	ค้าขาย	58	768,000
4	ช่างไฟฟ้า ,ทั่วไป	14	104,000
5	ช่างเสริมสวย	10	96,000

6	ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	9	107,000
	รวม	97	1,170,000

1.3 ยอดเงินที่ให้กู้ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

งวดที่	ใบสำคัญจ่าย	วันเดือนปี	จำนวนผู้กู้/ราย	จำนวน/บาท
1	จ1/2545	22/3/45	25	320,000
2	จ2/2545	25/3/45	27	350,000
3	จ3/2545	5/4/45	25	300,000
4	จ4/2545	25/5/45	10	100,000
5	จ5/2545	30/6/45	10	100,000
	รวม		97	1,170,000

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า

2.1 จำนวนผู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ 97 คน จากสมาชิกทั้งหมด 232 คน โดยผู้ที่กู้ได้เป็นผู้ที่คณะกรรมการ ได้คัดเลือกให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ และมีความประสงค์จะกู้เงินเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพและลงทุน โดยทางคณะกรรมการจะมีการปล่อยกู้ตามลำดับการยื่นคำขอของผู้กู้

2.2 จำนวนทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากทุนสะสมของสมาชิกและอากรแสตมป์ในการทำสัญญาเงินกู้ เพื่อนำเงินส่วนดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินและบริหารกองทุน ซึ่งทางกองทุนของชุมชนมุขมนตรี มีทุนสะสม 2 กองทุน คือ กองทุนออมทรัพย์สัจจะเพื่อการผลิต จำนวนเงินในปัจจุบัน 145,000 บาท กองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” จำนวนเงินรวม 1,182,881.70 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนมากได้นำเงินที่กู้ได้ไปลงทุนในการขยายกิจการและปรับปรุงร้านให้ดีขึ้น โดยผู้กู้ส่วนมากเป็นเจ้าของร้านและมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว โดยมีการนำเงินไปซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ร้านอาหารตามสั่ง เป็นต้น

3. ผลกระทบทางอ้อม พบว่า

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยประชาชนในชุมชนมีความสามารถในการเลี้ยงดูครอบครัว การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ในชุมชนมีการพึ่งตนเองได้มากขึ้น สามารถวัดได้จากประชาชนในชุมชนมีงานทำ สมาชิกในครอบครัวที่เดินทางไปทำงานยังต่างถิ่นกลับมาประกอบอาชีพภายในตัวจังหวัด ทำให้ครอบครัวอบอุ่น ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากในอดีตประชาชนต่างคนต่างอยู่ การทำกิจกรรมร่วมกันมีน้อยมาก แต่เมื่อมีคณะกรรมการกองทุนเข้ามาบริหารกองทุน มีการนัดประชุมสมาชิกผู้กู้เงินเพื่อหาทางช่วยเหลือ ทำให้ประชาชนรู้จักกันมากขึ้น

3.2 ภายในท้องถิ่นมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้น คือกลุ่มอาชีพเลี้ยงปลา สวยงาม และกลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์ ที่มีการศึกษาหาความรู้ทั้งจากภายในชุมชนและนอกชุมชน โดยมีการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้กัน

3.3 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

1.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้ที่กู้เงินกองทุนจะเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ และความรู้ความสามารถเป็นส่วนใหญ่ และเป็นเจ้าของกิจการ ประมาณ 95 % ทั้งอาชีพการเกษตร , อาชีพ ค้าขาย , อาชีพบริการ
2. ความรัก และความซื่อสัตย์ในอาชีพ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีใจรักในอาชีพที่ตนเองประกอบอยู่ จึงทำให้สามารถประสบผลสำเร็จในอาชีพ

1.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้าน โดยรวมแล้วให้กู้ได้รายละ ไม่เกิน 20,000 บาท ในการพิจารณาอนุมัติวงเงินการกู้ยืมนั้น คณะกรรมการจะ

- ดูความสามารถในการชำระหนี้สินของผู้ขอกู้ว่าจะมีความสามารถเพียงใด และตรวจสอบว่ามีหนี้สินเดิมมากน้อยเพียงใด ผู้กู้แต่ละคนจะได้รับเงินกู้ยืมแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 10,000 - 15,000 บาท โดยคณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคำขอกู้
2. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงินจะออมทรัพย์ของผู้กู้ เนื่องจากกองทุนเงินล้าน มีอัตราชำระเป็นรายเดือน เป็นระยะเวลา 1 ปี ทางคณะกรรมการได้ช่วยเหลือประชาชนด้วยการนำเงินออมทรัพย์มาปล่อยให้ผู้กู้ยืม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีความเดือดร้อนจริง ๆ โดยวงเงินการกู้ยืมอยู่ระหว่าง 2,000 - 5,000 บาท มีระยะเวลา 3 - 5 เดือน ตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร
 3. วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินกองทุน พบว่า มีการนำเงินไปเพื่อพัฒนาอาชีพ ปรับปรุงร้าน ชื่อวัตถุประสงค์ เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และการใช้หนี้
 4. ความรู้ทักษะและเทคนิคในการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีทักษะในการเรียนรู้และสามารถแก้ไขปรับปรุงร้านค้าของตนเองให้สามารถแข่งขันกับร้านค้าคู่แข่งได้ โดยผู้กู้แต่ละคนมักมีความถนัดและเทคนิควิธีการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถของแต่ละคน ที่ได้นำมาใช้กับร้านค้าของตนเอง
 5. จำนวนแรงงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มักจะลงมือทำเองและมีสมาชิกภายในครอบครัวช่วย ส่วนมากจะไม่มีจ้างแรงงาน จะมีเพียงส่วนน้อยที่จ้างลูกจ้าง คิดเป็น 5% เนื่องจากร้านค้าใหญ่ มีทุนในการดำเนินงานมากก็สามารถจ้างลูกจ้างได้ แต่ร้านค้าส่วนมากในชุมชนเป็นร้านเล็ก ๆ จึงไม่มีจ้างแรงงาน
 6. สถานที่ วัตถุประสงค์ที่ใช้ประกอบอาชีพ พบว่า สถานที่ ๆ ผู้กู้ใช้ในการเปิดร้านนั้นส่วนใหญ่จะเป็นบ้านของตนเองหรือเช่าร้านค้าขาย และวัตถุประสงค์ นั้นจะซื้อจากตลาดที่อยู่บริเวณใกล้ชุมชน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การใช้จ่ายเงินกู้ของผู้กู้ในการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่ดำเนินการใช้จ่ายเงินที่กู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม และคณะกรรมการมีการตรวจสอบถึงผลสำเร็จในการกู้เงินของผู้กู้ด้วยความคืบหน้าอย่างไร โดยส่วนใหญ่แล้วผู้กู้ประสบผลสำเร็จจากการกู้ เนื่องจาก มีทุนหมุนเวียนภายในร้านเพิ่มขึ้น ลูกคามีเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงร้าน

2. **การหาความรู้เพิ่มเติมและการปรึกษากับผู้ที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกันภายในชุมชน**
3. **การหาแหล่งวัตถุดิบที่คุ้มค่าที่สุด พบว่า ผู้ผู้มักมีการหาแหล่งวัตถุดิบที่ราคาไม่แพง แต่คุณภาพดี สามารถต่อรองราคาได้ โดยส่วนใหญ่เมื่อผู้ผู้ซื้อร้านใดแล้วมักจะเป็นร้านประจำ เพราะสามารถได้ส่วนลดจากการซื้อสินค้าได้ด้วย และสินค้าที่ได้อีกก็จะมีคุณภาพ**

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1 ผลโดยตรง พบว่า

- 1.1 สมาชิกผู้ผู้มียรายได้เพิ่มขึ้น จากการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น ไม่ขาดสนเช่นในอดีต ทำให้ผู้ผู้มียรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถเก็บออมเงินบางส่วนไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน
- 1.2 ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของตลาด ทำให้สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้อีก (ผลผลิตทางการเกษตร) สินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับของลูกค้า ทำให้ได้ลูกค้าประจำเพิ่มขึ้น

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า

- 2.1 ผู้ผู้สามารถขยายกิจการของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อลูกค้าจะได้พึงพอใจ โดยมีการปรับปรุงบางส่วนให้เหมาะสม กับร้านค้า

ผลกระทบทางอ้อม

- 3.1 ผู้ผู้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ โดยการนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการดำเนินธุรกิจที่ได้ลงทุนไว้ ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของผู้ผู้ดีขึ้น
- 3.2 ผู้ผู้มีความภาคภูมิใจและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน คือ ผู้ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการ และมีผลกำไรตอบแทนกลับมา ทำให้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

3.3 ประชาชนในชุมชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งได้มาจากกองทุนของชุมชนที่เป็นแหล่งเงินทุนให้ประชาชนได้กู้ยืม

3.) สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

- 3.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านของชุมชนมุขมนตรีเกิดขึ้นได้จากความสามัคคีของประชาชนและคณะกรรมการผู้นำชุมชนในการร่วมกันบริหารกองทุนให้เจริญเติบโตขึ้นมาได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าใจกัน และการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนสามารถเกิดกองทุนได้
- 3.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนของคณะกรรมการที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากองค์กรของราชการที่ให้ความรู้ในการบริหารจัดการกองทุน เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้มีระบบการทำงานที่ดี และสามารถตรวจสอบได้ โดยมีการร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ยึดเสียงข้างมากเป็นคำตัดสิน ในการบริหารงานในระยะแรกมีการลองผิดลองถูก อยู่หลายครั้ง มีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ก็นำมาซึ่งผลสำเร็จในการบริหารกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
- 3.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกในชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ตั้งแต่มีกองทุนล้านเข้ามาในชุมชน มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการแก้ปัญหา เพื่อนำมาเป็นประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 3.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในการร่วมกันเป็นเจ้าของกองทุน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความร่วมมือของประชาชนทุกคนในชุมชน การไม่เอาเปรียบกัน และการส่งเสริมให้ประชาชนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการ

ประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายอย่างพอเพียงเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

- 3.1.5 **การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง** พบว่า ประชาชนในชุมชนมีศักยภาพในการประกอบอาชีพทำให้มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน และสามารถช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้ มีผู้นำที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน และการร่วมตัวกันในการตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนขึ้นมาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพภายในชุมชน

3.2 **ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์พบว่า**

3.2.1 **ปัจจัยด้านบวก**

1. ความสามัคคีของคณะกรรมการกองทุนในการบริหารกองทุนจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน ทั้งยังสามารถช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับความเดือดร้อน และการเป็นหนี้ของนายทุนนอกระบบได้ โดยการมีส่วนร่วมในการเข้าไปแก้ปัญหาที่ต้นเหตุให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อน
2. ชุมชนมีกองทุนที่สามารถช่วยเหลือประชาชนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและทันเหตุการณ์ เช่น กองทุนถักจะออมทรัพย์ที่มีการอนุมัติภายใน 5 วัน (เรื่องทั่วไป) ส่วนเรื่องที่เร่งด่วนสามารถอนุมัติได้ทันที ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการผู้ดูแล ซึ่งปัจจุบันมีเงิน 145,000 บาท
3. การเสียสละเวลาส่วนตัวของคณะกรรมการที่มาช่วยกันบริหารกองทุน ซึ่งผลตอบแทนถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก กับการต้องทำงานของคณะกรรมการ โดยใช้เวลาในการทำงานประมาณ 5 -8 ชั่วโมง /วัน ซึ่งได้มีการแบ่งหน้าที่การมาประจำที่ศาลาเอนกประสงค์ภายในวัดหนองจะบก ทุกวัน จันทร์ - ศุกร์

3.2.2 **ปัจจัยด้านลบ**

1. การประชุมของคณะกรรมการไม่มีประชาชนเข้าร่วมในการประชุม ทำให้บางครั้งประชาชนไม่เห็นด้วยกับมติในบางเรื่อง ก็ไม่สามารถโต้แย้งได้ เพราะคณะกรรมการถือเป็นมติเอกฉันท์ และคณะกรรมการไม่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน ส่วนใหญ่ผู้ที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้มีเพียงคณะกรรมการเท่านั้น ซึ่งเป็นการลดบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนไปทั้งหมด
2. ไม่มีการชี้แจงรายละเอียดของกองทุนให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

3.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

1. องค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนมี 2 องค์กร คือ กลุ่มเลี้ยงปลาสวยงาม และกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และมีการให้คำแนะนำจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ มีการร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
2. มีองค์กรแหล่งความรู้เพิ่มเติม เป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากการหาความรู้ใหม่ ๆ ให้กับตนเอง โดยการศึกษาจากสื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ การบอกเล่าจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ซึ่งผู้รู้สามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกิจการและอาชีพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนมุขมนตรี

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการที่มีความรับผิดชอบและเป็นที่ยอมรับของประชาชนให้ทำหน้าที่ในการบริหารกองทุน โดยสามารถวัดได้จากแบบสอบถาม บร.2 – บร 7 50% จากจำนวนครัวเรือน (100) ครัวเรือน ผลการประเมิน พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยภาพรวม สามารถวัดความเข้มแข็งในชุมชนได้ 85 % ใน 100 ครัวเรือน และในชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี โดยมีการติดประกาศผู้ที่ทำความดี ไว้ที่ศาลาเอนกประสงค์ของกองทุน เพื่อให้ประชาชนเอาแบบอย่าง และสมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมได้

จากหลายแห่ง ด้วย กัน ทั้งจากชุมชน และสถานศึกษา รวมทั้งการให้ข้อมูลของ แพทย์และพยาบาลที่มาให้ข้อมูลแก่ประชาชน รวมถึงความรู้ที่คณะกรรมการได้มา จากการอบรมแล้วนำมาเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ การรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน มีทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ กลุ่มกองทุนอนามัยและสุขภาพ , กลุ่มกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม , กลุ่มพัฒนาอาชีพในชุมชน , กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต . กลุ่มกองทุนเงินล้าน สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันดำเนินการ รับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ และในชุมชนมีการช่วยเหลือเล็ก สตรี และคนชรา 29 คน เพื่อส่งเสริมทางด้านอาชีพ การศึกษา และผู้ด้อยโอกาสที่ยากจน ในชุมชนมีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนว่ามีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบในหน้าที่รวมถึงเป็นที่เคารพรักของชาวบ้านทุก ๆ คน ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากการร่วมมือกันของประชาชนในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อติปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป อติปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1 กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก
 - 1.2 การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.3 การส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงในชุมชน
 - 1.4 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
 - 1.5 ประชาชนในชุมชนมีการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอ ระดับประเทศ

1) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในชุมชน (ใช้บร. 7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกำหนด (ใช้ บร. 2)

1.1.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนชุมชนมุขมนตรี
- ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร. 1 - บร. 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติม โดยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมพัฒนาชุมชน และบุคลากรรวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารวิชาการ
- ขั้นที่ 4 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้และมีข้อเสนอแนะ
- ขั้นที่ 6 เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” จนเสร็จสมบูรณ์

1.1.3 ผลการดำเนินการ

นโยบายเร่งด่วนของกองทุนหมู่บ้านสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนทั่วประเทศ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน “มุขมนตรี” เป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการนำเงินทุนที่กู้ยืมไปประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ พร้อมกับการดำเนินงานบริหารกองทุนของคณะกรรมการให้สามารถช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับปัญหาและความเดือดร้อน ส่งผลให้การดำเนินงานของกองทุนชุมชน “มุขมนตรี” มีประสิทธิภาพและเห็นผลสำเร็จได้ โดย

มีการรวมกลุ่มกันจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่จะเป็ผลประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชน โดยการทําหน้าที่ร่วมกันในการช่วยกันบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการชุมชน

ในระยะแรกของการดำเนินงาน ทางคณะกรรมการกองทุนได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการแต่ละคนตามประสบการณ์ และความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดศักยภาพในการบริหารงาน โดยการทำงานเป็นไปด้วดี และมีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ และคณะกรรมการเริ่มมีความชำนาญมากกว่าในระยะเริ่มแรก ประชาชนเริ่มเห็นความสำคัญในการมีกองทุนเข้ามาช่วยในการดำรงชีวิต ทำให้กองทุนหมู่บ้านในชุมชนประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านได้ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

หัวใจสำคัญของความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน คือ คณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารและจัดการกองทุน และการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกและความมุ่งมั่นร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพที่ดี และคณะกรรมการมีการช่วยเหลือให้ประชาชนมีเงินในการประกอบอาชีพ และหากพบปัญหาและอุปสรรคจะไม่ปล่อยวางปัญหา แต่จะหาทางร่วมมื้คิดกันในการศึกษา ค้นคว้าหาวิธีแก้้ไขปัญหา ถึงแม้ในครั้งแรกอาจประสบความล้มเหลวก็ตามแต่ก็พยายามจนสามารถแก้้ไขปัญหานั้นได้ในที่สุด

กิจกรรมหลักของกองทุน

มีการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้กู้ยืม เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ดังต่อไปนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล ไม่ให้เกิด ความเสียหาย ใด ๆ แก่กองทุน
2. ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

3. พิจารณาให้กู้เงิน ตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ของ ชุมชนมุขมนตรี
4. จัดทำระบบบัญชีต่าง ๆ ของกองทุน
5. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้และการประชุมต่าง ๆ ใน

ชุมชนมุขมนตรี

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนมุขมนตรี” มีการดำเนินงานและการบริหารจัดการ ดังนี้

คือ

1. มีการวางแผน และใช้ทรัพยากรทุกด้านอย่างคุ้มค่า
2. มีความถูกต้อง และโปร่งใส
3. มีความเป็นกลาง และมีคุณธรรม
4. มีการประสานงานที่ดี มีความรับผิดชอบ
5. มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
6. การมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรม
7. การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

บทบาทของกองทุนเงินล้านในการพัฒนาชุมชน

1. สมาชิกผู้กู้ กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท มีบทบาทในการช่วยพัฒนาในส่วนของสมาชิกผู้กู้ยืมเงินในด้านต่าง ๆ เช่น

- ก่อให้เกิดการขยายการลงทุนในการประกอบอาชีพ
- มีเงินในการใช้จ่ายหมุนเวียนในการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้น
- มีเงินทุนในการก่อสร้างตัวและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ชุมชนโดยรวม

กองทุนเงินล้านสามารถช่วยพัฒนาชุมชนได้ เพราะเป็นการรวมตัวทั้งประชาชนภาคีรัฐบาลมาช่วยกันดูแลและบริหารรักษากองทุนให้มีศักยภาพ

1.2 อธิบายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชน “ชุมชนตรี” ประสิทธิภาพสำเร็จบรรลุได้ครบทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เกิดขึ้นได้จากการร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนและคณะกรรมการเพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนในชุมชนได้
2. การบริหารการจัดการ มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง จนทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้
3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง จากประสบการณ์และได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการ สามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ และเหมาะสมกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม การรู้จักพึ่งพาตนเองและประชาชนในชุมชนสามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้และเกิดประโยชน์
5. ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความเข้มแข็ง ร่วมมือร่วมใจกัน มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

- 1.1 ความสามัคคีของคณะกรรมการในการร่วมกันบริหารและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกองทุนจนประสบผลสำเร็จ สามารถช่วยเหลือประชาชนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง
- 1.2 การเสียสละเวลาส่วนตัวของคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ได้หวังผลตอบแทน แต่ต้องการจะพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.3 ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในชุมชน ที่ได้นำเงินกองทุนไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาอาชีพ ส่งผลให้เกิดรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวตนเองได้

2. ปัจจัยด้านลบ

- 3.1 การประชุมต่าง ๆ ของชุมชนประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ ไม่มีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 3.2 ทางคณะกรรมการ ไม่มีการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับความก้าวหน้าของชุมชนให้ประชาชนในชุมชน ได้รับทราบถึงความเคลื่อนไหวของกองทุนว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด
- 3.3 ประชาชนในชุมชนยังมีหนี้สินกับนายทุนนอกระบบอยู่ ทำให้บางครั้งขาดเงินทุนหมุนเวียนในการนำมาประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในภาคสนาม ผู้วิจัยได้ให้ความร่วมมือกับทางคณะกรรมการและประชาชนในชุมชนในการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้มีการเกิดเป็นองค์กรย่อยภายในชุมชน เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูล การนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาศึกษาและแนะนำผู้ถูกรายอื่น ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน จนสมาชิกสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงกับอาชีพของตนเองได้

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชน “มุขมนตรี” มีการพิจารณาถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในชุมชน ฐานะและสถานะทางเศรษฐกิจที่ดี รวมไปถึงการศึกษาและความสามัคคี

ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สามารถมองเห็นความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชน ได้อย่างชัดเจน โดยสามารถวัดได้แบบบร. 2 – บร. 7 จากการให้ความร่วมมือในการจัดตั้งชุมชนขึ้นมา โดยความร่วมมือจากประชาชนในการคัดเลือกคณะกรรมการที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารจัดการกองทุนได้ ซึ่งได้มาซึ่งคณะกรรมการที่มีความสามารถและประสิทธิภาพ ผู้นำที่เป็นที่เคารพของประชาชน ส่งผลให้การดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งคณะกรรมการได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน และประสบกับปัญหาความเดือดร้อนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการอนุมัติการกู้ยืมอย่างละเอียดและพยายามให้ประชาชนที่เดือดร้อนจริงๆ ได้รับเงินกู้ก่อนผู้ที่ไม่เดือดร้อน ถือว่าคณะกรรมการได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถและช่วยเหลือประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนเริ่มมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการกองทุนและมีประชาชนให้ความสนใจมาสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยการบริหารงานจัดการของคณะกรรมการชุดนี้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ และได้นำพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง

- 1.1 ประชาชนในชุมชนสามารถนำเงินกองทุนไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 1.2 ผู้กู้เงินกองทุนสามารถชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนได้อย่างตรงกำหนดเวลา ส่งผลให้สามารถนำเงินต้นและดอกเบี้ยไปปล่อยให้กับผู้กู้รายอื่นต่อไป

2. ผลกระทบโดยตรง

- 2.1 เมื่อประชาชนมีอาชีพ ทำให้มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนที่มีหนี้สินกับนายทุนนอกระบบสามารถปลดเปลื้องหนี้สินของตนเองได้ ส่งผลให้ประชาชนไม่ต้องลำบากในการหาเงินเพื่อมาชำระดอกเบี้ยในอัตราที่แพง แต่สามารถนำเงินในส่วนนี้ไปใช้และเก็บออมได้

3. ผลกระทบโดยอ้อม

- 3.1 ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาและปรับปรุงให้ใช้กับกิจการร้านค้าของตนเองได้
- 3.2 ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการร่วมคิดแก้ปัญหาด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการควรแจ้งผลการดำเนินงานต่อสมาชิกในชุมชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานว่ามีความคืบหน้าและพัฒนาอะไรไปบ้าง โดยควรปิดประกาศไว้หน้าสำนักงาน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบถึงข้อมูลต่างๆ ได้ และควรมีการกระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ปี พ.ศ. 2543 ได้รับเงินสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอาชีพภายในชุมชน ของทางเทศบาลนครนครราชสีมา ปัจจุบันเงินจำนวนดังกล่าวก็ยังไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด คณะกรรมการควรนำเงินจำนวนดังกล่าวมาใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและสูงสุด

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 จากผลการดำเนินงานของกองทุน “ชุมชนมุขมนตรี” ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานรัฐบาลให้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในชุมชน เพื่อให้ความรู้และให้การแนะนำในวิชาชีพต่างๆ เช่น อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ,ช่างซ่อม เป็นต้น และควรมีการให้ความรู้ในการนำเงินกู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพของผู้กู้ได้อย่างตรงวัตถุประสงค์ โดยมีให้การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

บรรณานุกรม

- พนิชฐา กาญจนรังษีนนท์.2544 เอกสารการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. กองพัฒนาอาสาสมัคร
และผู้นำท้องถิ่น กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากรมการพัฒนาชุมชน.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.2544 คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อ
เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- นศา ชูโต. 2538 การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น การพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปริดาวิสุทธิ์. 2543 การวิจัย การวัดและประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ศรีอนันต์
- _____.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- เฉลียว นูร์ภักดี. 2543. เอกสารประกอบการสอนวิชา การวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนา ระดับปริญญาโท
สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา เรื่อง “ความหมายและขอบเขตของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น”.
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- _____.2542. ทฤษฎีระบบและการพัฒนาที่ยั่งยืน. บ. แอล.ที.เพรส., นิสา ชูโต. 2538. การประเมิน
โครงการ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น การพิมพ์
- ศุภางค์ จันทวานิช. 2543. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เขาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2542. การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชภัฏเพชรบุรี. สถาบัน. 2540. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เอกสารสำเนา). สำนักงาน กปร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2537. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทร์วิโรฒ. มหาวิทยาลัย. 2530. คู่มือการเขียนบทนิพนธ์ รายงาน ภาคนิพนธ์และปริญญา
นิพนธ์
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุมชนมุขมนตรี.2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
ชุมชนมุขมนตรี. นครราชสีมา.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 .
กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด

หฤทัย มีนะพันธ์. 2544 หลักการวิเคราะห์โครงการ ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติเพื่อการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

